

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Rózsa-utca 29. szám.
Telefon: 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

A gazdasági munkások biztosításának tíz éves története Magyarországon.

Irta: Dr. Fáy Gyula.

A napokban küldte szét az Országos Gazdasági Munkás- és Cseléd-segélypénztár 1910. évi zárszámadását és mérlegét, s ebből az alkalomból tíz éves fennállása alatt kifejtett működéséről és annak eredményeiről részletes jelentést adott.

Ha a zárszámláját nézzük, látjuk, hogy annak bevételei között a gazdasági cselédek kötelező balesetbiztosításáért a munkaadók által fizetett járulék közel félmillió koronával, az önkéntes tagok által fizetett díjak pedig, melyben a gazdasági gépmunkások kötelező balesetbiztosításáért a géptulajdonosok által fizetett díjak is befoglaltatnak, valamivel több, mint ugyancsak félmillió koronával szerepel. A pénztár tőkés után elért kamatjövedelem megközelíti a háromszázezer koronát, s az állami segély mindössze kétszázezer koronát tesz ki. Tényleges bevételei tehát az 1910. évben együttvéve közel másfél millió koronát tettek ki. Ebből a bevételből a pénztár az 1910. évben kifizetett közel hatszázezer korona segélyt, a jövőben esedékessé váló segélyek biztosítására pedig több mint félmillió koronát kellett a rendes tartalékainak gyarapítására félretennie; az intézménynek az egész országra szóló adminisztrációjára kiadott másfél-százezer koronát, végül a fenmaradó valamivel több mint kétszázezer koronát hozzácsatolta azon külön tartalékaihoz, melyeknek rendeltetése a gazdasági munkások biztosításának javításával majdan előálló több költségek fedezése.

A mérlegszámlában az előbb említett rendes tartalékok közel hat és félmillió koronával, az utóbb említett külön tartalékok pedig több mint hatszázezer koronával szerepelnek; ha ezekhez hozzáadjuk a pénztár javára tett jótékony alapítványoknak közel harmadfél-százezer koronát kitevő összegét, akkor látjuk, hogy a pénztár vagyona az 1910. év végén megközelítette a nyolcadfélmillió koronát, mely összeg a mérlegszámla szerint koronajáradéokban, országos központi hitelszövetkezeti kötvényben és jelzáloghitelbank, valamint magyar földhitelintézeti záloglevelekben volt elhelyezve.

A mérlegjelentés elmondja, hogy az 1910. évben hány gazdasági cseléd és hány gazdasági gépmunkás volt baleset ellen kötelezően bizto-

sítva, hogy hány új tag jelentkezett a különböző önkéntes biztosításba. Kiemeli, hogy a biztosítottak számának emelkedésében csakis a gépmunkások biztosításánál ért el kedvezőbb eredményt, mint az előző évben. Az összes biztosítottak számát közel hatszázezerben mutatja ki, melyből természetesen a legnagyobb rész a baleset ellen biztosítottakra esik, míg az egyéb (rokkantsági, haláleseti stb.) önkéntes biztosításban levők száma alig haladja meg a negyvenezretet. Az 1910. évben közel 17 ezer esetben nyújtott segélyt a pénztár.

Röviden egybefoglalva, ezek azok az eredmények, amelyeket az 1910. évről szóló jelentés tartalmaz. Azok az adatok, amelyeket a pénztár fennállása tiz első évének történetéről szóló jelentés sorol elő, kimutatják, hogy ezekhez az eredményekhez tiz év alatt az intézmény fokozatosan miként jutott.

Az intézményt az 1900 : XVI. t.-c. állította fel. A törvény indokolásában utalt arra, hogy amit alkot, a kezdet kezdetének kívánja tekinteni, s a helyett, hogy a külföldön esetleg bevált és tudományos szempontból talán tökéletes, de a mi viszonyainknak idegen intézményt ültetne át, gondoskodását inkább oly intézménnyel kívánja megkezdeni, mely ha egyszerűségében igénytelenül jelenik is meg, alkalmas arra, hogy mihelyt az ideje elkövetkezik, az itteni talajból fakadó igényeknek megfelelően nyerjen további kiépítést.

Az első törvény tényleg egyszerű formában látott napvilágot. A balesetbiztosítást a gazdasági cselédekre nézve azok munkaadóinak költségére kötelezővé tette. Ezen gondoskodásával Németországot kivéve, a többi államot megelőzte, mert más államok eddig a gazdasági foglalkozások közül csupán a gépüzemekre tették kötelezővé a balesetbiztosítást. Ezenkívül az első törvény önkéntes formában lehetővé tette a gazdasági munkásoknak a balesetbiztosítást, s általában a gazdasággal foglalkozók részére ugyan csak önkéntes formában oly biztosítást állított fel, melyben a balesetbiztosításon kívül a rokkantság és halál esetére való biztosítás is befoglaltatik. Ez utóbbi biztosításnak két kategóriáját állította fel, melyek közül a másodikban a segélyek felét nyújtja megfelelő alacsonyabb tagsági díjak ellenében.

A törvény az intézmény céljaira évi 100.000 korona állami hozzájárulást állapított meg. Az intézményt a m. kir. földművelésügyi miniszter hatósága alá helyezte, s annak vezetését az egész országra nézve a Budapesten székelő és részben kinevezett, részben autonóm módon választott tagokból álló központi igazgatóságra bízta, helyi ügyeinek ellátását pedig a községek előljáróságainak és városok tanácsainak tette feladatává. Oly helyeken, ahol az önkéntes tagok száma az ötvenet meghaladja, a pénztár helyi ügyeinek adminisztrációjára autonóm helyi bizottságok alakíthatók. A pénztári ügyek helyi adminisztrációját a törvény a közigazgatási hatóságok (főszolgabíró, alispán, polgármester) közvetlen felügyelete alá helyezte.

A pénztár működését 1901. évi január hó 1-én kezdte meg. A végrehajtás első évének eredményein úgy a biztosítás, mint még inkább a segélyezés tekintetében meglátszottak a kezdet nehézségei, s az, hogy az új intézménnyel sem az érdekeltek, sem a végrehajtásra hivatott külső közegek a legelső időben kellőképp meg nem ismerkedtek. Az első év eredménye még leginkább megfelelt a várakozásnak az önkéntes rokkantsági biztosításnál, mely a felvett 6.081 taggal szórványosan az ország legtávolabbi részeibe is elhatolt. A kötelező balesetbiztosításba ellenben az akkori népszámlálás által kimutatott mintegy 600 ezer gazdasági cseléd helyett alig irtak többet össze 250 ezernél. Balesetet mindössze 400-at jelentettek be, melyből 12 okozott rokkantságot és 53 volt halálos kimenetelű. Az összes kifizetett segélyek összege alig haladta meg a 38 ezer koronát.

A végrehajtás első éve azonban dacára az aránylag csekély eredményeknek, nem volt gyakorlati tapasztalatok nélkül való. E tapasztalatok

már a következő évben megérlelték azt a meggyőződést, hogy az intézményen az érdekeltek óhajainak lehető figyelembe vételével minél előbb tökéletesíteni kell, s ez vezetett az 1902 : XIV. t.-c. megalkotásához.

Ez a kiegészítő törvény az érdekeltek óhajára s a többi államok példájára a kötelező balesetbiztosítást kiterjesztette a gazdasági gépmunkásokra (mely intézkedésén utóbb az 1907 : XIX. t.-c. 3. §-ának utolsó előtti bekezdéséből bizonyos kiterjesztő rendelkezésekkel módosított).

Az önkéntes rokkantsági biztosítás felállított formája ellen mindjárt az első időben kifogások hangzottak fel az érdekeltek köréből. Első sorban kifogásolták a belépésre megszabott korhatárt, mely az öregebbeket kizárja ebből a biztosításból. Másrészt nem elégítette ki földművesnépünket a határidő előzetes pontos megjelölése nélkül az a biztosítás, hogy igazolt rokkantság esetén nyugdíjat ad a pénztár. Kifogásolták, hogy esetleg örökké fizetik a tagsági díjat, s ha halálukig tudnak valamit dolgozni, sohasem kapnak nyugdíjat, szóval pozitívabb, kézzelfoghatóbb feleletet akartak arra, hogy mikor, hány éves korukban lesz esedékes a nyugdíjuk. A gazdák részéről körülbelül ugyanezek a kifogások hangzottak fel, kiegészítve azzal, hogy ha már a törvény nem engedi meg, hogy arra érdemes legöregebb cselédjeiket tüntessék ki a nyugdíjbiztosítással, hanem abba csak a fiatalabbakat lehet beiratniok, akik tudvalevőleg gyakrabban szeretik szolgálathelyüket változtatni, akkor legalább engedjék meg, hogy a szolgálatból távozó cseléd javára befizetett díjak bizonyos időn belül a helyébe felfogadott cseléd javára átszámíthatók legyenek.

A kiegészítő törvény azonban a gyakorlatból merített matematikai adatok hiányában sem a korhatárhoz nyulni nem mert, sem a nyugdíjat fix meghatározott életkorra aggkori nyugdíj formájában biztosítani nem merte, hanem e helyett, hogy legalább a kifogások egyes indokait megszüntesse, kimondta, hogy a tagsági díj a rokkantsági biztosításban nem halálig, hanem legfeljebb csak 25 éven át fizetendő, s a gazdáknak a tagsági díjak átszámíthatására vonatkozó kérelmét teljesítette. Legengedélyesebbnek mutatkozott a törvény a különböző óhajtások méltánylásánál abban, hogy a tagsági időbe a multakra való befizetések ellenében akár-hány év beszámítását lehetővé tette, különösen pedig abban, hogy a rokkantsági biztosításnál a tizszeres biztosítást, a balesetbiztosításnál pedig minden korlátozás nélkül a sokszoros biztosítást megengedte.

Ezenkívül a rokkantsági biztosítás két tagcsoportján felül még egy III. tagcsoportot állított fel tisztán a haláleseti segély biztosítása számára, amivel a magyar földműves népben a temetkezési segélyek biztosítására már egy korábbi generációtól örökölt hajlandóságot kívánta honorálni, s az országban gomba módra szaporodó, azonban előbb-utóbb mind a bukás szélére jutó vidéki temetkezési egyletek működését óhajtotta ellensúlyozni. A kiházasítási egyletek céljaihoz hasonló életkor elérésére való tőkebiztosítás számára pedig egy IV. tagcsoportot állított fel. A most megjelölt célok megvalósítása érdekében azt is megengedte, hogy a pénztár egyes vidéki temetkezési és kiházasítási egyletek ügyvitelét átvehesse, amelyek ezt kérik.

A törvény végül a pénztár részére adott államsegélyt az évi 100.000 koronáról évi 150.000 koronára emelte fel, mely összeg a legközelebbi állami költségvetésben már évi 200.000 koronára egészített ki.

Az új törvény 1902. évi július hó 1-én lépett életbe.

Ezután elmondja a jelentés, hogy a kiegészítő törvény a tagok szaporodása tekintetében nem maradt hatás nélkül. A rendes tagok különböző csoportjaiban biztosított tagok száma ugyanis még 1902-ben felszökött 14 ezerre. 1903-ban pedig 24 és fél ezerre. 1904-ben 30 ezer, 1905-ben 33 ezer lett a tagok száma. De azontúl, miután ekkor már kizárólag csak 35 éven aluliakat lehetett a rokkantsági biztosításba bevenni, az önkéntes tagok száma úgyszólván stagnált, s az utolsó 5 év alatt mindössze mintegy

7 ezerrel szaporodott, melyből azonban a legnagyobb rész a haláleseti segélyek biztosítása céljából a pénztár által átvett kilenc temetkezési egylet tagjaiból került ki.

A kötelező balesetbiztosításba összeírt gazdasági cselédek létszáma már 1902-ben mintegy 350 ezerre emelkedett s azontúl minden évben 380 ezer körül ingadozott.

Az átalánybiztosítási szerződésekkel névszerinti megjelölés nélkül biztosított gazdasági gépmunkások száma 1902-ben alig haladta meg a 20 ezret, mely szám 1910. év végéig mintegy hatszorosára, 120 ezerre emelkedett. Az emelkedés legerősebb volt 1903-ban, valamint 1907-ben, amikor a biztosítási kötelezettség az összes gazdasági gépek mellett dolgozó összes munkásokra kiterjesztetett.

A csakis baleset esetére egy év tartamára biztosított rendkívüli tagok egy része szintén a kötelezően biztosított gazdasági gépmunkásokból kerül ki, tehát létszámuk emelkedése vagy csökkenése az előbb említett biztosítással bizonyos összefüggésben áll. Ezek 1901-ben még csak 6 ezren voltak. 1902-ben létszámuk 30 ezerre ugrott fel, a következő két évben közel 42 ezerig emelkedett, azóta ellenben 25–29 ezer között váltakozik.

A jelentés részletes statisztikát ad a pénztár által teljesített segélyezésekről. Természetesen túlnyomólag csak baleseti segélyekről beszélhet, miután az egyéb segélyekre megszabott várakozási idők még csak igen kis részben teltek el.

Az 1902-ben bejelentett balesetek száma az előző évi négyszázról jóval ötezer fölé, 1903-ban pedig közel hatodfélezerre emelkedett. A kifizetett segélyek is ennek megfelelően 140.000, illetőleg 290.000 koronát tettek ki. Azontúl két évi stagnálás után fokozatosan emelkedtek. A bejelentett balesetek száma az utolsó években 9.000 körül ingadozik, a kifizetett segélyek összege pedig 580.000 korona körül, mely összegben azonban már mintegy 40.000 korona nem baleseti, hanem természetes halál és nem baleset következtében beállott rokkantság címén adott segély is befoglaltatik.

A jelentés statisztikai táblázatokkal kimutatja, hogy a gazdasággal foglalkozók legnagyobb baleseti veszélynek az állatok gondozásánál vannak kitéve. Mindjárt az állatok mellett szenvedett balesetek után a leesés által okozott sérülések következnek. E két kategóriában fordul elő a legtöbb halál és baleset, s a baleset miatt elnyomorodottak száma is elég nagy. Harmadik helyen állanak az eszközök által okozott nagyszámú sérülések, melyek közül azonban nagyon kevés jár halállal vagy rokkantsággal. A negyedik helyen áll a kocsival való közlekedés közben előállott balesetek kategóriája, bár kevesebb esettel, de a halál és elnyomorodás tekintetében éppen oly súlyos következményekkel, mint a legelő felsorolt két kategória.

A többi kategóriák közül kiemeli a jelentés a gazdasági gépek három csoportba osztott kategóriáját, melyeknél haláleset igen ritkán, de rokkantság a leggyakrabban fordul elő. Minden baleseti okok között az etetést igénylő gépek, de különösen a szecskavágó gépek azok, amelyek aránylag a legtöbb esetben okoznak végleges rokkantságot.

A baleseti statisztika alapján elég érthetően reá mutat a jelentés arra a visszás állapotra, hogy főleg a gazdasági cselédeknél a csekélyebb jelentőségű balesetek különösen téli időben nagyobb számban jelentettek be, mint pld. a nyári gazdasági munkák idején. Ebből természetesen nem lehet azt következtetni, mintha nyáron apró balesetek egyáltalán nem történnének, hanem legalább is azt, hogy az emberek érzékenyebbek a sérülések iránt akkor, amikor munkájuk nincs, avagy kevés. Annyi tény, hogy vidékenként aránytalanul nagy összegeket kellett a pénztárnak téli időben gazdasági cselédek 8–10 napi munkaképtelenséget okozó apró balesetei után a gazdák részére napi egykoronás megtérítés címén kifizetni, holott a gazdák által a munkamulasztás címén elszenvedett kár ezzel arányban nem állott. Mindenesetre célszerűbb lenne tehát, ha az ilyfajta kiadások megtakarít-

tatnának s az e címen elért megtakarítás azon súlyos balesetek javára lenne fordítható, ahol az illetők a fokozottabb segélyezésre tényleg reá szorulnak.

Még világosabban beszél a jelentésnek a többszörös biztosításra vonatkozó statisztikája, mely arra az eredményre jut, hogy míg a kötelezően egyszeresen biztosítottak közül átlag mintegy másfél százalék sérül meg évenként, addig az önként többszörösen biztosítottak közül a kétszeresen biztosítottaknak átlag több mint 10⁰/₀-a, a háromszorosan és négyszeresen biztosítottaknak több mint 20⁰/₀-a sérült meg, az ötszörösen vagy ennél többszörösen biztosítottaknál pedig a sérültek száma felemelkedett a biztosítottak 40⁰/₀-áig. Ezek a számok valóban minden kommentár nélkül elég világosan a mellett szólnak, hogy a szegény munkásnép javára létesített intézménynek a módosabb spekulatív elemek által való kihasználása ellen lehető sürgősen gátat kell vetni, s a többszörös biztosítás rendszerét be- szüntetni.

A gyógyítási költségekről szólva, a jelentés azokat általában arányban állóknak tartja a kifizetett segélyek összegéhez. Utal arra a jó viszonyra, mely a teljes mértékben érvényesült szabad orvosválasztás mellett az intézmény és az orvosi kar között fennáll és teljes elismeréssel emlékezik meg az Országos Orvosszövetségről, mely az intézményt működésében mindenkor hathatósan támogatta.

A baleset miatti rokantak száma míg az 1901. évben összesen csak 12 volt, addig 1902-ben 94-re, 1903-ban pedig 250-re szaporodott, s az azontúli években fokozatosan emelkedett úgy, hogy az 1910. év végén ezek száma 824-et tett ki. Itt utal a jelentés arra, hogy nemcsak a rokkantság elbírálásának könnyítése, hanem első sorban az igazságosság szempontjából helyesebb lenne, ha teljes munkaképtelenség esetén a mai fix évi 120 koronánál nagyobb összegű segély állapíttatnék meg, s kimondatnék, hogy részleges munkaképtelenség esetén pedig ezen teljes járadék megfelelő aránylagos része adatik ki segélyképen.

Baleset folytán bekövetkezett halál az 1901. évben segélyezett 53 esettel szemben 1902-ben már 171 jelentetett be, s azontúl az esetek száma fokozatosan megfelelően emelkedett, úgy hogy az 1910. évben 242 baleset folytán bekövetkezett halál címén adatott egyszersmindenkorra szóló segély. A jelentés kiemeli, hogy ez a jelenlegi rendszer, mely járadék helyett főként nyújt a hátrahagyott családnak, igen jól bevált, amennyiben az özvegyeket a legtöbb esetben újbóli férjhezmenetelhez segítette, s a családot új el- tartóhoz.

A nem baleset folytán bekövetkezett rokkantság esetén adott nyugdíj tekintetében a jelentés szintén adatokkal dokumentálja, hogy a többszörös tagság és a multakra befizetett tagsági díjakkal a belépés előtti évek be- számítása mennyire hátrányos volt az intézményre, s mennyire eltérítette azt eredeti céljától, amennyiben ennek eredményeként a pénztár által eddig nyugdíjazva lett 20 egyén első sorban azon 5- és 10-szeresen biztosított egyénekből került ki, akik tulajdonképen a gazdasági munkások kategóriá- jához nem tartoznak, s az intézmény tulajdonképeni rendeltetési körén kívül esnek.

A természetes halál esetén adott segélyek az első években a kikötött várakozási idők miatt csak mint tagsági díj visszatérítés szerepeltek, 1905. év óta azonban kezdetét vette a rendes haláleseti segélyezés, mely foko- zatosan emelkedve az 1910. évben már 278 esetet tett ki.

Utal a jelentés arra, hogy a tagok létszámát nemcsak a halál, hanem a tagsággal való felhagyás is apasztotta. Kimutatja, hogy a pénztár fenn- állása óta összesen 10.446 tag töröltetett a tagsági díjfizetéssel való fel- hagyás miatt. A törölt tagok majdnem kizárólag a rokkantsági biztosításra esnek, ami szintén a mellett szól, hogy ezt a biztosítást akként kellene átalakítani, hogy az a földmivesnép által kézzelfoghatóbb előnyöket nyújtson.

Hogy miként óhajtja az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár központi igazgatósága az intézmény reformálását, az eme jelentésében előadottakból röviden a következőkben foglalható egybe: A nyugdíjbiztosításba, melybe eddig csak 35 éven alúliak léphettek be, ezentúl engedjék meg a belépés bárminő öregeknek. Nyugdíj eddig csak igazolt rokkantság esetén adatott, ezentúl adassék az meg 65 éves korban feltétlenül. A balesetbiztosítás tétessék kedvezőbbé, s ezzel szemben megfelelő korlátozásokkal vétessék lehetőleg eleje annak, hogy az intézmény segélye jogtalanul kihasználható legyen.

Az igazgatóság ez óhajtásai a földművelésügyi tárca költségvetésének tárgyalása alkalmával is visszhangot keltettek, s a m. kir. földművelésügyi miniszter tárcájának letárgyalása után a reformra vonatkozó törvényjavaslatot a képviselőházban be is nyújtotta. Remény van tehát arra, hogy a magyar gazdasági munkásoknak a jobb balesetbiztosítást és az aggkori biztosítást még ez az esztendő meg fogja hozni.

Baleset és idegbántalmak.

Irta: **dr. Sarbó Artur** egyetemi tanár, a budapesti kerületi munkásbiztosító pénztár II. idegosztályának vezetője

II.

Külön megbeszélés tárgyát kell, hogy képezze az a körülmény, hogy a *csökkent munkaképességű* balesetes sérültek eleget tudnak-e tenni a tanácsunknak, hogy ideiglenes járadék élvezete mellett újra munkába álljanak.

Sajnos, hazai viszonyaink olyanok, hogy a legtöbb idetartozó esetben a sérült munkás legjobb igyekezete dacára ebbeli szorgalmazásunknak meg nem felelhet, minthogy munkaadója rögtön a teljes munkateljesítményt követeli tőle; erre pedig a munkától elszokott munkás nem képes és ekkor a munkaadó elküldi őt azzal, hogy vagy beteg és akkor gyógyíttassa magát, vagy nem az, és akkor teljes munkateljesítményt követel tőle. Csoda-e, ha ily eljárás mellett a sérült munkás visszatérve orvosához, szubjektív panaszait még túlzottabban adja elő, minthogy megingattatott önerejébe vetett hite. Így csinálódik azután az u. n. traumás neurosisok egy jelentékeny része. Hosszú tehát a munkaadók köreiből oda, hogy ők megismerkedjenek saját jól felfogott érdekükben — hiszen ők viselik egyedül a balesetbiztosítás költségeit — a *részleges* munkaképesség fogalmával és oly balesetes munkást, akinél a sérülés már gyógyult, és csupán alárendelt szubjektív panaszok vannak jelen, orvosilag pedig a munka felvétele a gyógyítás tényezője, hogy — mondom — az ily munkást könnyebb munkánál foglalkoztassák. A részleges munkaképesség kérdésével kapcsolatosan felemlíthetek egy oly esetet, melyben egy még kezelés alatt álló balesetes sérültről kiderült, hogy ő bizonyos munkálatokat elvégez. Felmerül a kérdés, hogy viselkedjék az orvos egy ily esetben; az alább közölt véleményemben álláspontunkat meg fogják ismerni.

G. B. 45 éves nő előmunkás 1909 október havában munkaközben lábszártörést szenvedett el; eközben sérült a n. peroneusa is és a csonttörés callosus gyógyulása után typosos peroneus hüdéses tüneteivel került kezelés alá. Az ily traumás ideglobok lassan bár, de kellő kezelés mellett (galvanizálás, fürösztés, masszáz) gyógyulnak, ennél fogva kezelés alá vettük az egyént. A kezelés tartama alatt az egyénnél az a tévhit fejlődött ki, hogy őt teljes munkaképtelenségért járó kártérítés illeti meg és midőn felszó-

lítjuk, hogy 50% ideiglenes járadékkal vállaljon könnyebb munkát és amellel járjon be a kezelésre is, az egyén ezt elutasítja, kijelentvén, hogy ő semmiféle munkát elvégezni nem tud, minthogy akármily kis akadály, mely balta alá kerül, elbuktatja őt. Tovább járt be tehát mint táppénzes beteg a rendelőmre, midőn a beteglátogatótól az a jelentés érkezik, hogy ő 4—5 hét óta mint felügyelő, elárusító és küldönc szolgálatot teljesít. A pénztári hivatal kérdést intéz, vajjon ilyen tényállás mellett folyósítson-e táppénzt G. B. részére? Azt a véleményt adom, hogy a magam részéről a körülményben, hogy sérült a táppénzes volta dacára munkát teljesít, kifogásolni valót már csak azért sem látok, mert ezáltal ő újra hozzászokik a munkához és másrészt emberileg értem, hogy ő a táppénzből családjával együtt megélni nem tud és ez az, ami őt munkára készíti.

A balesetbiztosító pénztár szempontjából ez ellen az eljárás ellen kifogás nem emelhető, minthogy ez az egyedüli helyes módja annak, hogy a részleges munkaképesség felhasználásával eleje vétessék annak, hogy a balesetes anyagi gondok terhe alatt ideges tüneteket ne produkáljon, illetve, hogy nála az u. n. traumás neurosisok egyik vagy másik tünetcsoportja ki ne fejlődjék.

A felemlített eset nemcsak a részleges munkaképesség szempontjából bír érdekléssel, hanem mutatja egyúttal a módját annak is, hogy alapozódnak meg az u. n. traumás neurosisok. Az ily esetek azok, melyekben a kártérítési igényképzet kiirthatatlanul belevésődik az egyén gondolkörébe és produkálja az ideges tünetek légióit. Nem térek ez alkalommal ki ezen u. n. traumás neurosisokra, minthogy már évek óta többszörösen utaltam rájuk, jelenleg csak utalok ezirányú cikkeimre.¹⁾

Kiemelendőnek tartom azonban azt, hogy ezen egyéneknél az aprólékos, hosszadalmas orvosi vizsgálatok kétségtelen káros hatása a neurosis kifejlődésére kétségbevonhatatlan. Igaz, hogy az ily vizsgálatok által kellő kitartás mellett kifejleszthető az u. n. traumás hystéria klasszikus képe, de erre ugy-e bár egyik félnek sincs szüksége? Kétségtelen az, hogy ily aprólékos, hosszadalmas vizsgálatokkal a beteg képzeletében megerősítjük a betegségi képzetet és a pszichéjét oly állapotba hozzuk, melyben vizsgálatunk iránt lehető előzékenységet tanusít abban az értelemben, hogy igyekszik feleleteiben az általunk keresett tüneteket, illetőleg a megfelelő választ megadni. Így jönnek létre pl. a hemianaesthesiák. Nehogy félreértessem, nem tudatosan ad hamis eredményeket az ily egyén, hanem öntudatlanul is a mi vizsgálati módunk által jut abba a sajátos hysteriás állapotba, amely szükséges ahhoz, hogy az érzékeit benyomások tudatos felfogásától eltekintsen. Mi orvosok azután megnyugtattuk lelkiismeretünket, mert sikerült a neurosis u. n. *objektív* tüneteit demonstrálnunk!

Ezek az objektív tünetek a munkaképesség szempontjából általunk orvosok által hamisan lesznek értékelve; mi azt hisszük, hogy azért, mert egy balesetes sérültnél féloldali érzéshüvést, látótérszűkületet, stb. találunk, hogy az illető nem képes munkáját folytatni, pedig gondoljunk csak azokra a hisztériás betegeinkre, akik mindezen tünetek dacára tudnak dolgozni, mert kell dolgozniok és őket ezen objektív betegségi tünetek munkaképességükben egyáltalán nem zavarják.

Fent kifejtett álláspontomat egy oly adattal támogathatom, mely igen jellemző a tárgyalt kérdés szempontjából. Midőn 1891-ben Párisból Charcot klinikájáról, hol igen sok hisztériás kóralakot tanulmányozhattam, Majnamelletti Frankfurtba mentem, akkor ott előkelő idegorvosok (Edinger, Nissl, Auerbach, Laquer, Sioli) egy közös ambulatoriumot alapítottak, melybe én is bejáratos voltam. Ott azt a tapasztalatot tehettem, hogy a klasszikus hystéria képét e kiváló szakorvosok a gyakorlatból alig ismerték

¹⁾ A traumás neurosisokról. Gyógyászat 1904 2, Einige Fälle von traumatischer Neurose Pest, med. chir. Presse 1904. Utmutató a baleseti sérülések körüli orvosi eljárásokra. 1908. Budapest. Pesti könyvnyomda, 85 és 124.

és előttem kifejezést is adtak annak, hogy nem értik azt, hogy mikép van az, hogy ők *grande hystérie*-t alig látnak. Volt alkalmam nekik ily eseteket *ad oculos demonstrárlnom*. Azóta fordult a világ. *Oppenheim* korszakalkotó működése által tudjuk, hogy az u. n. traumás neurosisok tana klasszikus kiépítésben részesült — azóta Németországban nem ritka a nagy hiszteria kórképe — a kötelező balesetbiztosítás behozatala is megtette a magáét, ezzel szemben Franciaországban legutóbb *Babinski* egy érdekes előadásban azon nézet mellett kardoskodik, hogy a hiszteriás tünetek nagy része műtermék! Ha a magam tapasztalatát tekintem, úgy azt látom, hogy akkor, midőn a 90-es években *Laufenauer* klinikáján a Charcot-féle hiszteriás és hypnosisos tanok után-vizsgálataival voltunk elfoglalva, számos ily esetet láttam, most évek óta, mióta kevesebb intenzitással foglalkozom a hiszteriások vizsgálatával, alig akad 1—2 nagy hiszteriában szenvedő beteg egy esztendőben.

De nemcsak az orvos sajátos működése kell az ily nagy hiszteriák kifejlesztéséhez, hanem a beteg kellő intelligenciája is! Nálunk sok balesetes sérült a teljesen műveletlen rétegből kerül ki és ezeknél az aprólékos vizsgálatok, amint tapasztalatból mondhatom, nem váltják ki a hisztéria kórképét, de másrészt igen érdekes megfigyeléseket tehettünk már eddig is abból a szempontból, hogy az ily teljesen műveletlen egyének a kártérítési igényképzet hatása alatt mily sajátos viselkedést tanúsítanak. A leghetlenebb állításokkal állanak elénk, könnyen leleplezhető tüneteket produkálnak. Minthogy nálunk a baleset-biztosítási törvény hatásaiban csak most kezd mutatkozni, mi abban a helyzetben vagyunk, hogy *in statu nascendi* észlelhetjük, mint alakul át a *simulatio* kellő tapasztalatszerzés után az u. n. traumás neurosisokká.

Állításaink igazolásául álljanak itt a következő esetek:

F. H. munkás 1909. augusztus 19-én, miközben kukoricát raktak waggonban, a mázsánál zsákkal a vállán megcsuszott, nem esett el, de »belsőleg megroppant«, nem tudott tovább dolgozni, hazament, lefeküdt. Két hónapig állítólag feje merev volt, nyakát forgatni nem tudta. Jelenleg egyedüli panasza, hogy bal karját a vízszintesen túl nem tudja emelni. Objektív az idült alkoholizmus tünetei. Röntgen lelet negatív. Passive sem emelhető a kar feljebb, annyira ellentáll. Felszólítva, hogy tartsa vissza könyökben hajlított bal karját, azt kis erővel ki lehet feszíteni; megismételve e kísérletet és hirtelen eleresztve a kéztőben tartott alkart — ez nem a felkar felé mozog, aminthogy ebben az irányban kellene mozognia, ha tényleg innerválja az egyén izmait, hanem ellenkezőleg a huzás irányában, jeléül annak, hogy az egyén nem állott ellent. Felszólítva, hogy hajoljon előre, így meghajolt testtartás mellett felemeljük balkarját és megfogjuk a pulzusát — és ime a kart vállban a függőlegesig lehet akadálytalanul emelni! Az egyén ugyanis ily meghajlott helyzetben nincs tudatában annak, hogy azon izmok emelik fel a kart a fejjel egyvonalba, amelyekre nézve állóhelyzetben ő azt mondta, hogy nem tudják mozgatni a kart. Az az egyén, kinek vállizmai tényleg hüdöttek, avagy akinél a felkarnak a függőlegesbe való emelésének a vállizületben székelő mechanikus akadályai vannak természetesen hajlott helyzetben sem képes a beteg kart kimozdítani.

Ezen kísérletek alapján kétségtelen, hogy Fr. H. *szimulál*.

R. F. 28 éves nőtlen lisztraktári munkás (1910. III. 23) előadja, hogy február 15-én munkaközben egy waggon ajtaja elfogta fejét, balfülét leszakította, jobb füle megett megsértette. Sebészeti osztályon kezelték, tegnap dolgozni ment, de rosszul lett, fáj a feje, szédült, bal füle zugott. E zugás állítólag balesete óta áll fenn.

Objektív idegrendszeri tünet ki nem mutatható. Fülorvoshoz lett küldve, aki zabkalászt távolított el balfüléből és a zúgás rögtön megszűnt. Munkába küldetett. Érdekes eset abból a szempontból, hogy a baleset váltotta ki a már baleset előtti időből zabkalász által eldugult fül részéről

a szubjektív tüneteket, melyeket az egyén természetesen balesetének következményeképp állított oda.

A felsorolt esetekben könnyű volt az eligazodás, minthogy a vélt sérülteknek képtelen állításai szembeütköztek; nehezebb a véleményező orvos helyzete akkor, midőn *túlzás (aggraválás)* társul a jelenlevő objektív tünetekhez. Tartsuk szem előtt minden idevágó esetben azt, hogy az aggraválás tényét a beteg hátrányára semmi körülmények között sem szabad kihasználni; a túlzásokat, mint gyarló emberi természetből folyó körülményi egyszerűen, menten minden szubjektivitástól mérlegeljük; nézzük adott esetben, hogy a munkaképesség csökkenése mennyiben befolyásoltatik tényleg az aggraváltan előadott tünetek által. Így például, ha egy térdizületi traumát elszenvedett egyénnél a trauma folytán merev ízület marad vissza, az egyén túlzó viselkedését, mely azon állításában dominál, hogy ő a végtagot használni járáskor egyáltalán nem tudja és ennél fogva nem az ily esetekben szokott sántítást mutatja, hanem két botra támaszkodva, egészséges lábával ugró mozgásokat végez, — mondom, — az ily esetben e túlzásból nem szabad szimulációra következtetnünk, hanem egyszerűen, eltekintve a túlzástól, a sérült végtagjának erőbeli állapotának, sérült kora, foglalkozása, stb. tekintetbevételével fogjuk a munkaképességcsökkenést megállapítani.

Nem akarom a példákat szaporítani, mert lehetetlen is volna minden eshetőséget felsorolni, minthogy ahány egyén, annyféléképpen túloz. Mindezekkel koránt sincs kimerítve a véleményező orvos szerepe; a sok közül még egyre kívánom figyelmüket végezetül felhívni. A balesetbiztosítási törvény értelmében az üzemben ért balesetért jár a kártérítés a munkásnak. Annak megítélése, hogy adott esetben *üzemi* balesetről van-e szó, vagy nincs, nem az orvos feladata. És erre a kérdésre egy eset kivételével ne is térjünk ki soha véleményünkben.

A kivételes eset arra vonatkozik, midőn a kárt szenvedett egyén nincs annak tudatában, hogy őt tulajdonképpen üzemi baleset érte. Ekkor kötelességünk a kellő felvilágosítás. Minden magyarázásnál élénkebben világítja meg e kérdést a következő, az életből vett példa.

B. R. 25 éves fodrászsegéd 19... március ...-án munkaközben revolverlövést hall és érzi, hogy balkarja lehanyatlik. Munkaadója Browningját nézegetve azt véletlenül elsütötte és a golyó B. R. bal felkarjába furódott be, úgy, hogy az orsóideget érte. Typusos orsóideghüdés a következmény, amely rendje-módja szerint lesz kezelve.

Az egyénnek sejtelve sincs arról, hogy üzemi a baleset, amely őt érte, mi felvilágosítjuk és mint balesetes sérültet bejelentjük. Az azután tisztán jogi kérdés és nem reánk tartozó, hogy az Országos Pénztár a balesetet előidéző egyént felelősségre, illetve kártérítésre kötelezi-e vagy sem.

Idetartozók azok az esetek, melyekben később, a külerőszaki behatás után jóval, midőn már az egyén teljes munkaerővel dolgozik, fejlődnek ki a baleseti következmények. Így p. o. commotio cerebri után abscessus cerebri, epilepsia stb. Ilyenkor az összefüggést felvehetjük, ha a baleset és a később jelentkező megbetegedés fellépési ideje közti időre nézve oly jelenségeket tudunk kimutatni, amelyek előhírnökei a későbbi megbetegedésnek, vagyis ha a láncolatot a baleset és későbbi megbetegedés között megállapíthatjuk.

Még ezen esetek megítélésénél is nehezebbek azon esetek véleményezése, midőn a szó szoros értelmében nem külerőszaki behatásról van szó, hanem *túleröltetésről*.

Maga a túleröltetés relativ fogalom lévén, nagy körültekintést igényel annak szerepeltetése balesetbiztosítási szempontból. Annival nehezebb e kérdés, mivel belejátszanak a rendes foglalkozás okozta megerőltetés és annak következményei. Nálunk még nem alakult ki teljesen a baleset fogalma, ennél fogva idegen országok tapasztalataira vagyunk utalva.

»Baleset alatt a testi vagy szellemi egészség azon károsodása értendő, amely egy hirtelen, azaz időbelileg meghatározható viszonylagosan rövid időszakon belül beálló rendkívüli eseményre vezethető vissza, amely esemény közvetlenül, vagy esetleg következményeiben halálhoz, vagy testi sérüléshez vezethet.«

Látjuk e meghatározásból, hogy a baleset fogalma időhöz és pedig rövid időszakhoz van kötve; a német gyakorlat egy napi tartamnál nem hosszabb időre kiterjedő időszakot ért alatta.

Ezen időbeli megszorítást kell alkalmaznunk, amidőn a túlerőltetés szerepét vizsgáljuk. A túlerőltetésnek rövid időre való kiterjedésén kívül szokatlannak, kivételesnek is kell lennie, hogy a baleset fogalma alá sorolható legyen.

Az ily kivételes túlerőltetés vagy abban állhat, hogy az illető munkást szokatlan erős munka terheli meg, vagy a rendes munka káros körülmények között folytatódik.

Nem szabad azonban a munkánál különben is és állandóan érvényesülő káros befolyásokat idesorolni, ezek az ipari megbetegedések keretébe tartoznak. Szintúgy nem tekinthetjük balesetnek a munkaközben hirtelen beálló megbetegedéseket, amennyiben nincsenek a munkával közvetlen összefüggésben.

Tudnunk kell továbbá, hogy a baleset fogalma alá nem csupán a testi sérülések tartoznak, hanem ide sorolandók a szellemi egészség, vagy épség károsodásai is. Így p. o. a megijedés, minden testi károsodás nélkül is vezethet idegrendszeri bántalmakhoz. Ily esetekben igen fontos a pszichikai traumát kísérő körülmények figyelembevétele.

Így az a mozdonyvezető, aki a szembekerülő vonat megpillantásakor kötelességét teljesítve vonatját ugyan még hirtelen, idejekorán fékezni tudta és semmiféle testi sérülést el nem szenvedett, oly pszichikai sokkot állhatott ki, mely őt megbetegíthette és ennek el is hihetjük azt, hogy az ő hysteriás, neurastheniás panaszai ez időtől származhatnak.

Viszont egy másik esetben, melyben véleményt adtam, egy degeneratív idegrendszerű vasuti fékező azzal állt elő, hogy őt egy romokban heverő vonat annyira megijesztette, hogy azóta nem tud dolgozni. Ebben az esetben nem fogadhattuk el az egyén ezen állítását, mivel a vasuti szolgálatot teljesítő egyének szokványos foglalkozásukból folyó szituáció volt az, amelyben H. a kisiklott vonat megpillantásakor volt.

Már utaltunk arra, hogy ritka esetekben az orvos is kerülhet abba a helyzetbe, hogy az ő tudása alapján fedezi fel a balesetes okozatot és kapcsolatot. Egy idevágó érdekes esetről számolok be alábbiakban, annyival is inkább, mert azon ritka esetek közé tartozik, mely a túlerőltetésnek hatását demonstrálja.

Sz. I. 43 éves, nős, kocsis. Lues: O. Két gyermek. Ab: O. Alk: O. 1902 április havában 2 csikó elragadta kocsiját; végig rohantak hosszú útvonalon, azután nekiment egy teherkocsinak. A lovak megállottak, rendőr vezette azután a lovakat gyeplőn haza. Kezeibe belevoltak dagadva a gyeplők, lábaival óriási megfeszítést gyakorolt egész idő alatt. Másnapra vette észre először, hogy lábai remegnek; orvoshoz ment, ez 2—3 éven át kezelte. Munkáját azért szorgalmasan folytatta és jól tudta elvégezni. 1907 október 1-én újból elragadták a lovai. Ezen elragadás után feltűnő rosszabbodás állott be lábaiban, azok nehezek lettek. 1909 február 7-én egy autótól vadultak meg lovai. Hasonló megerőltetéssel azokat megfékezte. Ezen balesete után hirtelen rosszul lett, reggelre csak húzni tudta lábait. Még nagy megfeszítéssel folytatta szolgálatát, de március elején teljesen letört, ezóta orvos kezeli. Június havában ex consilio láttam, ekkor kenőkúrát rendeltem, de teljesen hatástalan volt az is. Jelen állapot. Mindkét lába csaknem teljesen hűdött, kifejezett spasticus pareticus járás. Izomzat jó. Nagyfokú rigiditás. Fájdalma nincs. Spastikus térdtünet és Achilles-inreflexek. Lábclonus. Ba-

binski pozitív. Cremaster reflex rendes. Hasreflex rendben. Széke hetenkint egyszer. Vizeletkor erőlködni kell. Középtág, jól reagáló láták. Szavahihető derék ember benyomását teszi, aki éveken át egy helyen volt szolgálatban, ahol mint pontos, lelkiismeretes kocsi, szerették. *Vélemény:* Betegnél a tünetek egészükben oldalköteg megbetegedés (Pyr. degeneratio) képét adják. Ezen bántalom többnyire syphiliticus eredetű. Jelen esetben azonban ezen eset kizárható: 1. soha syphiliticus nem volt, 2. felesége soha nem abortált, 2 élő és egészséges gyermekük van, 3. az antilueses kúra teljesen hatástalan volt. 4. Wassermann-féle reakció negatív. Ha arra akarunk felelni, hogy mitől eredhetett a betegnél a bántalom, így csakis a többszörösen reáható túlerőltetés jöhet tekintetbe. A gerincvelői folyamatot az 1902. évben elszenvedett testi túlerőltetés indíthatta meg. Az idegrendszeri degenerációk létrehozásában az e fajta túlerőltetéseknek újabban mind fontosabb szerep jut. Állatkísérletileg sikerült kimutatni, hogy állatok forcirozott munkáltatása a gerincvelőben degenerációt eredményez; a sportolást túlhajtó egyéneknél egyes túlhajtott izommunka után az inreflexek eltűnését tapasztalhatjuk, ami szintén a gerincvelő megfelelő részleteinek a túlhajtott munka által való kifáradásnak a következménye.

Jelen esetben kétségtelen az, hogy a háromszoros túlerőltetésnek fontos kiváltó szerepet kell betudnunk. Ha ennek a szerepnek magyarázatába akarunk belemélyedni, így azt a következőképp véljük megtehetni. A leírt túlerőltetéseknel rengeteg munkát fejt ki a központi idegrendszer, nevezetesen fel kell, hogy tételezzük, hogy a tudatos impulzusok az agykéreg részéről azok, melyek a megfelelő, az izmokat mozgásba hozó alsóbb gerincvelői központokat folytonosan túlfeszített munkára ösztökélik. Ezen impulzusokat vezeti a pyramis pályá, ez van ezen állapotokban leginkább igénybe véve és így ez az, mely a túlerőltetést legjobban megszenvedi. Innen érthető a jelen esetben ezen pályának megtámadottsága, amely pályá, hogy ily súlyos irreparabilis változásokat elszenvedett, ennek oka a többszörös túlerőltetés. Ezért játszanak jelen esetben az 1907. és 1909. évi túlerőltetések *lényeges* szerepet a ma található kórkép létrehozásában. Természetes, hogy e túlerőltetésen kívül még egy veleszületetten gyengébb pyramis pályát kell feltételeznünk, mely e túlerőltetéseket nem bírta ki. Az esetnek a balesetbiztosítási kártérítési kötelezettség szempontjából való elbírálását azonban az utóbbi lehetőség nem befolyásolja. Az 1907. évi XIX. t.-c. szelleméből folyik, hogy az ily túlerőltetések, amelyek messze túlhaladják a rendes erő kifejtés munkáját, a baleset fogalma alá tartoznak és ezért véleményem szerint a jelen esetben kétségtelenül *baleset* következményes állapota forog fenn.

Minthogy az 1907. október 1-én és 1909. február 7-én elszenvedett balesetek lényeges szerepet játszottak a beteg mai állapotának előidézésében, ennél fogva reá nézve az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár részéről a kártérítési kötelezettség fennáll.

Mint már említettük. Sz. I. állapota olyan, melynél fogva ő járásra teljesen képtelen, csakis segítséggel, ekkor is nehezen, képes locomotióra, úgy, hogy Sz. I. nemcsak teljesen munkaképtelen, hanem gyámoltalan is és gyógyíthatatlan s így reá nézve a XIX. t.-c. 70. §-a alkalmazandó, vagyis Sz. I. véleményem szerint a teljes régi fizetése magasságáig kártalanítandó.

Az eset szövevényes volta teszi érthetővé, hogy baleseti bejelentés nem történt és így sem Sz. I.-t, sem kezelőorvosát nem érheti vád, hogy ő balesetét annak idején be nem jelentette.*

Az utolsó esetben kifejtett hypothesises magyarázatok a bevezetőben mondottakkal ellentétben állók és magyarázatot igényelnek. Azzal kezdtem ugyanis, hogy oly esetekben, mikor tudásunk cserbenhagy, biztos alapokon nyugvó véleményt adni nem tudunk, akkor ezt nyíltan mondjuk meg, és íme én magam sem tartom meg ezen elvet, mert hiszen a közölt esetben

hypothésises véleményt adtam. Nos uraim, azt hiszem, hogy az ellentét csak látszólagos. Van jogosultsága a hypothésises véleménynek is, de csak olyannak, amely a valószínűség bélyegét hordja magán és amelyről hangsúlyozzuk azt, hogy hypothésises. Ha ily vélemények adásától teljesen el akarnánk tekinteni, úgy igen sok esetben tudatlanságunknak a szegény beteg válnék áldozatává; az ily hypothésises vélemények tulajdonképpen nem egyebek, mint kompromisszumok tudatlanságunk és az élet ezer pozitív valóságai között.

A bányatársládák.

A bányatársládák és az 1907: XIX. t.-c. alapján működő kerületi munkásbiztosító pénztárak a törvényben és gyakorlatban meglehetősen zavarosan meghatározott, illetve kifejlődött viszonyán próbál segíteni a pénzügyminiszternek a Munkásügyi Szemle 6. számában ismertetett rendelete. Az intenció, melynek e rendelet megszületését köszönheti, minden esetre méltánylást érdemel. A bányatárspénztárak rendszerint nem élnek — állapítja meg a pénzügyminiszteri rendelet — az 1907: XIX. t.-c. 155. §-ában meghatározott azon jogokkal, hogy a bányászattal kapcsolatos ipari üzemek alkalmazottait a bányatársládák keretébe vonják. Tény, hogy az ilyen alkalmazottakra nézve az országos munkásbetegségélyező és balesetbiztosító pénztárral való biztosítási és ebből folyólag bejelentési kötelezettség megállapítása csak aránytalanul nagy munka és költség árán lehetséges, a kártalanítási eljárásnál körülményes kutatások szükségesek annak megállapítására, hogy az illető tényleg az országos pénztárnak volt-e biztosításra kötelezett tagja. E bajokon kíván segíteni a pénzügyminiszter, midőn elrendeli, hogy a bányakapitányságok az összes társpénztárak szervezetét vegyék vizsgálat alá és amennyiben arról szereznének meggyőződést, hogy a társpénztárak biztosítási körébe vont üzemek egyes, a törvény szerint biztosításra kötelezett alkalmazottai betegség vagy baleset esetére való biztosítás céljából sem a társpénztárnál, sem a kerületi pénztárnál nem volnának felvéve, illetőleg bejelentve, ezen körülményről a kerületi pénztárakat értesítsék. Ugyanezen célt szolgálja az a rendelkezés is, mely szerint — addig is, míg a társpénztárak a törvény 155. §-ában foglalt jogokkal élhetnek, illetve élnek, — e bejelentések a kerületi pénztárnál eszközölnők.

Nézeteltérés sem lehet arra nézve, hogy a rendelet azon intézkedései, melyek a rend megteremtését, illetve világos helyzet kialakulását célozzák, nagyon helyesek és a munkásbiztosítás érdekeinek megfelelőek. Már nem ilyen kétségtelen a válasz arra a kérdésre, helyes-e, szociálpolitikai szempontból kívánatos-e a biztosítás hatálya alá eső munkásság szempontjából a rendelet azon tendenciája, mely szerint minél több ipari alkalmazottat kíván a törvény 155. §-nak segélyével a bányatárspénztárak keretébe vonni.

A rendelet kötelezőleg kimondja, hogy a társpénztárak kötelesek tagjaikul a hatáskörükbe vont bányá- és kohóüzemeknél levő mindazon alkalmazottakat felvenni, kik az 1907. évi XIX. törvény cikk szerint betegség- és baleset esetére való biztosítás alá esnek. Az ilyképen a bányatárspénztárakba kerülő azon munkásságra nézve, mely különben a kerületi pénztárak tagjává lenne, a betegség- és baleset esetén kapott szolgáltatások tekintetében sokkal kedvezőtlenebb a helyzet, mintha a kerületi pénztárak hatálya alá tartoznának.

Amint a rendelet maga is megállapítja, a bányatárspénztárak által betegség és baleset esetén nyújtandó segélyezés mérve még mindig nincs törvényesen szabályozva, így tehát törvényben körülírt, mindenesetre elvi-

selhető állapotot teremtő jogok helyett az ilyképen a bányatárspénztárakba kerülő ipari munkásság határozatlan jogokhoz és meglehetősen hiányos betegségi és baleseti ellátáshoz jut. A miniszteri rendelet hatalmas lépés talán arra nézve, hogy a bányákhoz tartozó üzemek munkásainak biztosítása körül rend legyen, de ugyanolyan nagy lépés visszafelé — a munkásbiztosító pénztáraktól — a bányatárspénztárakig. Igaz, hogy ezzel a nagyon nyilvánvaló hátránnyal szemben előnyök is vannak; igaz, hogy azok a korlátozó rendelkezések, melyeket az 1907. évi XIX. törvénycikk az ipari munkásság magánjogi kártérítésére vonatkozólag tartalmaz, a bányatárspénztárak tagjaira nem vonatkoznak¹⁾ de ezek az előnyök kevésbé találhatnak konkrét megnyilvánulást, mint a hátrányok, melyek a munkásság betegségének és balesetbiztosításának mindennap előforduló vonatkozásaiban mutatkoznak.

A bánya- és kohóüzemekben alkalmazott összes munkásság illetén egységes elbánása és szembehelyezése az 1907. évi XIX. t.-c. szerint biztosított munkássággal, alkalmasnak látszik arra, hogy a tágabb értelemben vett bányamunkásság biztosításának hiányosságát kirívóbbá tegye és a fejlődést az 1907. évi XIX. t.-c. irányába terelje, de mindezek az előnyök alig ellensúlyozhatják azt a tényt, hogy az ilyképen a bányatárspénztárak körébe vont munkásság biztosítása rosszabbodott. A rendelet különben maga is érzi, hogy az így bevont munkások helyzete rosszabb lesz, mert azt az elvi korlátozást állapítja meg, hogy a bevonás csak akkor eszközölhető, ha a bányászati, illetőleg kohászati s a biztosítási körbe vonandó más üzem között az alanyi és tárgyi kapcsolat megvan. Menti azokat, kiket a rend és a rendszer épségben tartása mellett menthet.

Még a rendelet egy tárgyi tévedésére kívánok rámutatni. A rendelet megállapítja, hogy »az 1907. évi XIX. t.-c. 155. §-ában foglalt határozatoknak csak azon társpénztárak felelhetnek meg, amelyek biztosítási körükbe nemcsak betegség, hanem a baleset, valamint a rokkantság és aggkor folytán bekövetkezendő munkaképtelenség esetére való biztosítást is felveszik.« Ilyen rendelkezése az 1907. évi XIX. törvénycikknek nincs. Az 1907. évi XIX. törvénycikk 155. §-a nem szól és nem is szólhat a rokkantság, és aggkori biztosításról. Nagyon helyes, ha a pénzügyminiszter a bányatárspénztárak fejlesztéséről gondoskodni kíván, de erre törvényes alapot az 1907. évi XIX. törvénycikkben ne keressen, mert erre alap nincs.

Az 1907. évi XIX. törvénycikk — elég hibásan — a többször érintett alkalmazottak bevonását a bányatárspénztárakba egyetlenegy feltételhez köti: a bányatárspénztár a tagoktól nem szedhet magasabb járulékot, mint az 1907. évi XIX. törvénycikkben meghatározott járulékok maximuma. Ennek a megállapításnak benne kellett volna foglaltatni a rendeletben, mert enélkül esetleg olyan járulékok állapíttatnak meg, melyek az 1907. évi XIX. törvénycikkben megállapítottaknál magasabbak.

Megállapítható tehát, hogy a pénzügyminiszteri rendelet a bányamunkások biztosításának ügyét nem vitte előbbre. Az 1907. évi XIX. törvénycikk megalkotásával egyidejűleg elfogadott képviselőházi határozattal szemben pedig ez a rendelet a szociális biztosítás szempontjából visszaesés. Az 1907. évi XIX. törvénycikk tárgyalásánál a munkásügyi bizottság javaslatára a képviselőház ezt a határozatot hozta: »A képviselőház felhívja a m. kir. pénzügyi kormányt, hogy a bányatárspénztárak szervezetének szabályozása végett lehetőleg rövid időn belül, a tervezett új bányatörvény keretében, annak az elvnek szem előtt tartása mellett terjesszen elő javaslatot, hogy a bányamunkások betegség és baleset esetére legalább is az ipari és kereskedelmi alkalmazottak betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló törvényben megállapított járulékok és segélyezések mérve szerint biztosíttassanak.«

E határozat óta 4 év telt el s mégsem történt semmi. Pedig 1907.

¹⁾ L. M. kir. Kúria 1910. évi december hó 15-én kelt 3280 VII. p. t. sz. ítélet. »Munkásügyi Szemle« II. évf. 3. sz. 102. old.

febr. 21-én Popovics S. államtitkár a pénzügyminiszter képviselőjében a képviselőházban kijelentette, hogy a pénzügyi kormányzat elsőrendű kötelességének ismeri, hogy egyetértőleg az igazságügyi kormányzattal, a *bányatörvényt mielőbb elkészítse*, főleg azért, mert ez az ügy, amely nézete szerint a magyar államnak, mondhatni *egy becsületbeli adóssága* az ország közgazdaságával szemközt *végre és pedig a lehető legrövidebb idő alatt szabályoztassék*.

És még remény sincs arra, hogy ez a becsületbeli adósság mielőbb lerovassék. A képviselőház f. é. május 18-iki ülésén Pető Sándor képviselő emlékeztette a kormányt erre az adósságára s elmondta, hogy amikor az 1907-iki törvényt a törvényhozás megalkotta, a képviselőházban heves ostromot folytattak a bányatársulások ellen. Kimutatták, hogy a bányamunkások, akik igazán a legkeservebb, a legnehezebb, az életet és egészséget legnagyobb mértékben kockáztató munkát, a legveszélyesebb munkát látják el, rosszabb ellátásban részesülnek, mint a törvény alapján egyéb ipari munkások, és pedig rosszabb elbánásban részesülnek betegség és baleset esetén is, mint más ipari munkások. Akkor az ostromokat Wekerle Sándor pénzügyminiszter azzal hárította el, hogy belátta, hogy sok hiba van a bányatársulások elavult intézménye körül, hogy azt reformálni kell és megígérte, hogy a legközelebbi időben a bányatársulások intézményét megreformálja és javaslattal fog a képviselőház elé lépni.

Lukács László pénzügyminiszter erre következőleg válaszolt: »Ami a bányatársulások kérdéséről van szó, már igen régen, még az én korábbi miniszterségem idejében a bányatörvényjavaslatban, amely akkor, az én időmben készült, szabályozás alá vétetett. Fájdalom, abból a javaslatból olyan okokból, amelyekkel most nem akarok foglalkozni, törvény mind-ezideig nem válhatott. És talán természetesnek fogják találni, ha az én tisztelt hivatali elődöm nem sietett a társulások reformját ugyanazon alapokra helyezni, amelyekre a munkásbiztosító pénztár szervezetét helyezték, mert azok a példák, amelyeket éppen itt látunk, nem gyakorolhattak reá nagyon biztató hatást és vonzóerőt. Azonban ismerem a kérdést és azt hiszem, hogy *nemsokára eljő annak az ideje*, hogy ezt a kérdést is általános megelégedésre fogjuk rendezhetni.«

»Nemsokára eljő az idő...«, azt jelenti e válasz, hogy a bányatársulások reformjára még nagyon soká fog sor kerülni.

SZEMLE.

SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY.

Az iszákosság elleni osztrák törvényjavaslat.

Ausztriában már évek óta kísérleteznek az iszákosság elleni törvény megalkotásán. Az osztrák kormány már hat ízben terjesztett e tárgyban javaslatot a parlament elé, de mindannyiszor kénytelen volt azt visszavonni. A hetedik javaslatot mostanában nyújtotta be a képviselőháznak. A javaslatához csatolt adathalmazból figyelemreméltó a következő statisztika.

Ausztriában az 1903-tól 1909-ig terjedő időszakban alkoholizmus miatt kezelt betegek száma tartományok szerint a következő volt:

Országgrész	Betegek száma			Országgrész	Betegek száma		
	férfi	nő	össze- sen		férfi	nő	össze- sen
Alsó-Ausztria	391	28	419	Csehország	397	23	420
Felső-Ausztria	28	5	33	Morvaország	200	21	221
Salzburg	22	2	24	Szilézia	33	3	36
Styria	46	14	60	Galícia és Buko- vina	118	28	146
Karinthia, Krajna	40	7	47	Dalmácia	6	1	7
Trieszt, Görz és Gradiska	20	—	9	Összesen	1.352	142	1.494
Tirol és Vorarlberg	51	10	61				

A törvényjavaslat rendelkezései négy fejezetben vannak összefoglalva: az iparjogi, a magánjogi és a büntetőjogi rendelkezések és végül a záróhatározmányok.

Az *iparjogi rendelkezések* értelmében az égetett szeszes italok kimérése és kicsiben való árúsítása engedélyhez kötött ipart képez. Az engedély megadásánál figyelemmel kell lenni a lakosság szükségletére és a rendőri felügyelet lehetőségére. Az iparhatóság köteles e kérdésekben az illető községet, esetleg a tartományi rendőrhatóságot meghallgatni. Még több megszorítás alá esik az égetett szeszes italoknak automaták útján való árúsítása. Ehhez a kimérési engedélyen kívül még az illetékes iparhatóság külön engedélye is szükséges, amely csak különös forgalmi vagy fogyasztási szükséglet esetén adható meg.

A javaslat e fejezete ezen kívül két fontosabb intézkedést tartalmaz. Az egyik arra jogosítja a tartományi politikai hatóságot, hogy a tartományi választmány és az illetékes kereskedelmi és iparkamarák meghallgatásával megállapíthassa az alája tartozó közigazgatási kerület, vagy csak bizonyos járások vagy községek területére kiadható, égetett szeszes italokkal való detailkereskedésre jogosító engedélyek számát. A megállapított arányszámnál több engedély nem adományozható, de még a megállapított arányszámon belül történő engedélyadományozásoknál is mindenkor tekintettel kell lenni a lakosság szükségletére.

A másik intézkedése a törvénynek, hogy a politikai hatóságnak arra is megadja a jogot, hogy egyes járásokban vagy községekben a szeszkiméréseknek és szeszdetailkereskedéseknek vásár- és ünnepnapokon, továbbá bérfizető napokon való nyitvatartását korlátozhasák. Az ilyen hatósági rendeletek a szeszkimérésekben és detailkereskedésekben szembetűnő helyeken kifüggesztendők.

A *magánjogi határozmányok* kimondják, hogy szeszes italok kiméréséből és szesz-detailkereskedésből eredő követelések nem perelhetők, ha az adós a későbbi követelés keletkezése idején egy korábbi hasonnemű adósságát még meg nem fizette. Egy vendégnek az illető vendéglőben való szakadatlan tartózkodása alatt keletkezett tartozásai *egy* tartozásnak tekintendők. A nem perelhető követelések beszámításra is alkalmatlanok, és zálog- vagy kezességi szerződéssel való megerősítésük érvénytelen. Szállóvendégekre, továbbá havi vagy heti ellátásért való fizetésekre, úgyszintén a törvényben meghatározott iparosok részére történő viszonteladások esetére e rendelkezések nem alkalmazhatók.

A törvényjavaslatnak a *büntetőjogi határozatokat* összefoglaló részében a szándék nélkül, teljes részegségben elkövetett bűncselekmények kihágásnak vannak minősítve. A büntetés meghatározásánál a törvény különböztet aszerint, amint az illető bűncselekményt, az esetben, ha szándékosan lett volna elkövetve, a büntetőtörvény büntettnek vagy vétségnek minősíti-e. Az első esetben a büntetés 3—6 hóig terjedhető szigorú fogság, az utóbb említettben 1 naptól 8 hóig terjedhető könnyű fogság és 10 koronától 1.000 koronáig terjedő pénzbüntetés.

Aki oly kötelesség teljesítése közben részegszik le, amelynél ezen állapot mások életének, testi épségének vagy egészségének veszélyeztetésére alkalmas, 3 naptól 3 hóig terjedhető szigorú vagy egyszerű fogsággal, vagy 20-tól 1.000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel sújtatik.

Kihágásért bünteti a törvény azt is, akit ismételten részegen találnak, aki részeg embernek égetett szeszes italt ad és aki a törvény magánjogi rendelkezéseinek kijátszására az adóstól vagy hozzátartozóitól valótlan kötelezettségi alapot tartalmazó okmányt szerez.

A *záróhatározatok* az osztrák gyógyszerkönyvben foglalt égetett szeszes italok árúsításáról a már fennálló iparjogokról, az életbeléptetésről és a büntetőtörvénykönyvnek a törvény által módosított szakaszainak hatályon kívül helyezéséről intézkednek.

Konstatálnunk kell, hogy a hetedik javított kiadás nem ér sokkal többet, mint az előzők. Mert mit ér az, hogy az égetett szeszes italokkal való kereskedés engedélyhez kötött ipar lesz, hogy a hatóságok korlátozhatják az égetett szeszes italok kimérésének és a kereskedések számát és ezek záróráit? Hiszen egész jól tudjuk, hogy a mai tisztviselői karnak nincs érzéke az alkoholkérdés iránt, hogy várhatnók azt, hogy a törvénynek érvényt szerezzen? De eltekintve ettől, a törvény olyan rossz, intézkedései annyira félrendsabályok, hogy még akkor sem érhetni el vele sokat, ha a legnagyobb jóakarattal és szigorral látnának hozzá a végrehajtásához. Hol van az a rendőrség, amely képes volna ellenőrizni azt, hogy a detailkereskedésekben nem bontják-e ki és nem-e ott isszák meg az égetett szeszes italokat. De meg: csak a boltban nem szabad inni, az utcán kiihatja mindenki az $\frac{1}{8}$ litert, azután visszamehet, vehet újra pálinkát és odakünn újra megihatja.

Az égetett szeszkiméréseket és kereskedéseket a hatóságok egy bizonyos számra redukálhatják, de ez nem jelenti a korcsmák számának redukálhatóságát. Épp így csak az égetett szeszes ital-kereskedések és kimérések záróráit korlátozhatja a hatóság, de ha ugyanazon helyiségben más iparjogosítványt is üznek, csak arra van a hatóság jogosítva, hogy az égetett szeszes italoknak a záróra utáni kiszolgáltatását eltilthassa. Ez magyarázható úgy is, hogy a hatóság a korcsmárosnak csak azt tilthatja el, hogy vásár- és ünnepnap egy bizonyos időben, vagy pedig egész nap égetett szeszes italt árulhasson, de erjesztett szeszes italt annyit mérhet ki, amennyi neki jól esik.

A büntetőjogi rendelkezések sem különbek. Ha valaki részeg embernek égetett szeszes italt kiszolgáltat, kihágást követ el, de bort vagy sört azt szabad részegnek is adni,

Ebből a néhány megjegyzésből is látható, mennyi a javaslat értéke. Reméljük, hogy ebben a formában nem fogják elfogadni. De radikális javaslatot az osztrák kormánytól nem várhatunk, mert az osztrák fináncpolitika is épp olyan szűk látókörű, mint mindenütt másutt, a főcél az állam jóvedelmének a legegyszerűbb módon a lehető legmagasabbra való fokozása. Hogy a nép egészségével és jólétével mi történik, az mellékes.

Az ipari mérgek és általuk okozott kóros elváltozások felé fordul mostanában az iparegészségügygel foglalkozók figyelmes érdeklődése. Egyrészt azért, mert örvendetes módon szaporodik azok száma, akik az ipari mérgezések áldozatait épúgy akarják kártalanítani, mint a balesetek következtében munkaképtelenné lett munkásokat, másrészt mivel a rohamosan fellendült ipari termelés mind több oly anyagot dolgoztat föl és vesz használatba, amelyek csakhamar többé-kevésbé mérgeseknek bizonyulnak. Ez okból a Munkásvédelem Nemzeti Egyesülete is, mint tudjuk, nemrégiben bizottságot alakított, amelynek feladata a leghasználatosabb ipari mérgek listáját összeállítani. És habár eddigelé csak az előmunkálatok kisebb része látott napvilágot, máris megdöbbentően nagy a mérgeseknek bizonyult anyagok száma. Így kiderült, hogy az Amylalkohol, Methylalkohol, Ammoniak, Anilin, az Antimon és vegyületei, az Arzén, Bencsol, Szénsav, Kénszéneny, Széndioxid, Chlormész, a Chróm és származottjai, Dinitrobenzol, Formaldehyd, Sósav, Ólom, Mangánoxyd, a Higanyszav és vegyületei, Nitrobenzin, Phosphor, Pikrinsav, Kéksav, Pyridin, a Kénészav, Toluidin, Xylidin, Anisidin, Kristályviola, Malachitzöld, Auránin, Safralin, Márciussárga, Bismarckbarna, Aurántia, Methylkék, Rosebengale stb., ha velük a munkások állandóan érintkezésben vannak, előbb-utóbb heveny vagy idült betegségekre vezetnek. Ennél még meglepőbb az, hogy az ipari mérgek a legkülönfélébb utakon és módokon, szilárd, folyékony, vagy légnemű halmazállapotban károsíthatják a vele érintkezőket. Sőt azt is tudjuk már, hogy az ipari mérgek az emberi szervezet egyes részeihez változó affinitást nyilvánítanak. Az ólom különösen az idegsejteket és a vérkeringési szerveket, a szénsav a vértestecskéket, a dinitrobenzol a nők ivarszerveit, az anilinfestékek az agysejteken kívül főleg a szem nyálkahártyáit károsítják. Így kiderült, hogy a malachitzöld, az auránin, nemkülönben

a ténacerezák előállítására használt, ugyancsak az anilin-festékek csoportjába tartozó, anyag-alap súlyos köthártyalobokat idéznek elő. Másfelől sok kátrány eredetű anyag (mint aurantia, bismarckbarna) különféle bőrbántalmakra vezetnek. Itt említjük még meg, hogy megbízható orvoskutatók kijelentése szerint a kátránygyári munkásoknál gyakorta főfájások, gyomorbántalmak és tüdőbántalmak, és különösen a tuberculozis lépnek fel, ami annál feltűnőbb, mert eddigelé általánosságban azt hitték és hirdették is, hogy a kátrány derivátumai, nevezetesen a kreosot, fertőtlenítő és tüdőbántalmak ellen biztosító hatással bírnának.

Új ipari betegség nyomára jöttek nemrégiben a villamos körtéket gyártó munkások körében. *Teleky* és *Sternberg* bécsi orvosok 5 munkásnőt mutattak be az ottani orvosegyesületben, akiknél mindkét kéz III., IV. és V. ujja az ujjpercközötti izületekben, erősen behajlítva, rögzítve tartattak és ezenfelül a kézközép izomzata is erősen elsatnyult. A betegek erős kéz- és karfájdalmakról és kellemetlen bizsergésről is panaszkodnak s természetesen munkaképtelenek. Az orvosok már a betegség létrejöttét is kiderítették és megállapították a következőket: Azok a munkások, akik a villanyoskörtékbe a szén vagy fémszalakat bevezetik, eme munkájuknál mindkét könyökükkel, rendszerint valamely szilárd alapra (munkaasztal) támaszkodnak. Ezen egyoldalú s huzamos tartás alkalmával a könyökizület melletti ideg (*nervus ulnaris*) nyomódik és a leírt kóros elváltozásokra vezet. Ha a munkásoknak módjukban áll, hogy ezen foglalkozásukat hosszabb-rövidebb időre abbahagyják és pihenjenek, akkor bajuk javul és ők ismét munkaképesekké lesznek.

Nemi betegségek és büntetőjog. A német büntetőtörvénykönyv tervezetének közzététele alkalmából Jaffé egy cikkében összefoglalta azokat a kivánalmakat, amelyeket a nemi betegségek terjedésének meggátlása céljából a büntető kodexben orvosi szempontból megvalósítandónak vél. A tervezet nem akarja a nemi betegségekkel való fertőzést büntetni. Jaffé első sorban is azokat a jelenlegi szabályokat ismerteti, amelyeket rá lehetne húzni a nemi betegségekkel való fertőzésre. Ebből a szempontból a prostituáltak rendőri felügyeletére, továbbá a szándékos és vétkes gondatlanság által okozott testi sértésre vonatkozó szabályok jöhetnek tekintetbe. Az orvos titoktartási kötelezettsége itt mindenestre akadály a büntetőjogi üldözésnek. Ha a legtöbb állam törvényében nem is találunk a nemi betegségekre intézkedést, egynehány államban azonban már vannak kifejezetten ezt a kérdést szabályozó törvények, így: Poroszországban, Mecklenburg-Schwerinben, Schaumburg-Lippeben és Hamburgban. A nemi betegségek és a büntetőjog egyéb érintkezési pontjainak felsorolása után áttér azokra a javaslatokra, amelyeket Liszt és Neisser ez irányban tettek. Utóbbi a venereás betegségek ellenőrzését egészségügyi bizottságokra akarja bizni. Jaffé úgy véli, hogy a jelenlegi törvények is elegendő védelmet nyújtanának a nemi betegségekkel való fertőzés ellen, mihelyt a gyakorlat elismerné, vagy a büntetőtörvénykönyvben világosan kifejezést nyerne, hogy a »testi sértés« vagy az »egészség károsítása« fogalma alá a venereás betegségek is tartoznak. (Jogt. Közl.)

Anyák konyhája (»Cantines maternelles«) a legújabb és legértékesebb jóléti berendezés, amelyet a franciák a csecsemővédelem terén létesítettek és utánzásra méltó buzgalommal propagálnak. Célja ezen intézménynek, hogy azokat a szegénysorsú anyákat, akik hiányos táplálkozásuk miatt csecsemőiket nem szoptathatják vagy nem szoptatnák, megfelelő, ingyenes ételmezésben részesítsenek s így elejét vegyék annak, hogy az anyák a csecsemők mesterséges táplálkozására térjenek át. Párisban eddigelé 5 ily anya-konyha létesült a legszegényebb emberek lakta vidéken. Ezekben a konyhákban, naponta 11—2 óra között, minden anya, ha szoptató gyermekével megjelenik s nevét (az elfogyasztott adagok ellenőrzése céljából) a naplóba beírja és beigazolja, hogy csecsemőjét szoptatja, *ingyenes* ebédet kap. Az ebéd áll 3 tál ételből (leves, hús és főzelék) és egy pohár sörből (!). Ezenfelül jogukban áll az anyáknak, hogy az asztalokon elhelyezett, csiramentes vizet tartalmazó palackokból egyet-kettőt lakásukra is hazavigyenek s így a rossz ivóvíz fogyasztásából netalán eredhető gyomor- és bélbántalmakat kikerüljék. Ha az anyának szoptató csecsemőjén kívül még több gyermeke is van, akkor azokat is magával hozhatja a kantinba, ahol ezen gyermekeket arra az időre, amíg az anya ebédel, egy mellékhelyiségben gondozás alá veszik és ha a konyha készlete megengedi, szintén ételmezik. A »cantin maternelle« élén áll egy intézőné, aki havi 90 frankos fizetésben részesül s az intézmény ügykezelését viszi. Az intézményt adakozásból tartják fenn és megnyitása óta 108.000 ebédnél többet osztottak ki. Egy-egy ebéd költségei 48 fillérre rugnak.

Ugyanezt a célt szolgálják a »*restaurants gratuits des méres nourrices*«, amelyeket egy Couillet Henry nevű emberbarát, ugyancsak Párisban létesített s amelyekben minden szegénysorsú anya, ha igazolja, hogy csecsemőjét szoptatja, naponta kétszer is, étkezhetik. Ezen Couillet-féle étkezdék Salle d'Allemagne, Salle de Mouffetard, Salle de Plaisance, Salle de Menilmontant és Salle de Charonne név alatt ismeretesek. Bennük fennállásuk első öt évében 144.403 ingyenes ebédet adtak szegénysorsú anyáknak.

A szociális orvostan az egyetemen. A német birodalmi gyűlések a munkásbiztosítási javaslatot tárgyaló bizottsága elhatározta: »megkeresi a birodalmi kancellárt, hasson oda, hogy az összes egyetemeken a szociális orvostannak tanszék állíttassék, hogy az orvostanhallgatók a munkásbiztosítási s egyéb munkásvédelmi törvényeket s ezek végrehajtásánál az orvosokra háruló feladatokat megismerjék.«

A pálinka-bojkott hatása. A német szociáldemokrata párt két év előtti kongresszusán elhatározta a pálinka-bojkottot. A most megjelent hivatalos statisztikai kimutatásokból megállapítható — mint a Vorwärts írja — hogy a pálinkafogyasztás az 1909/10. évi termelési időszakban *egyharmadrésszel* csökkent. A pálinka fogyasztási adójából — a felemelt adótételek ellenére — 1910-ben 153 millió M. folyt be, az 1909. évi 187 millióval szemben.

Nemzetközi lakáshygieniai kongresszust tartanak az egészségügyi kiállításal kapcsolatban október 2-7-ig Drezdában. Az előkészítő bizottság elnöke dr. Delbrück államtitkár.

Franciaország parlamentjében egy orvoscsoporthoz van, amely 59 képviselőből és 37 szenátorból áll. A csoport elnöke dr. Labbé szenátor. Az egyesület 3 albizottságot alakított, amelyek feladata a következő tárgyak előkészítése: 1. az orvosi oktatás reformja; 2. az orvosi kar érdekeinek képviselete; 3. orvosi és szociálhygienikus kérdésekben kifejtendő parlamenti tevékenység szervezése.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

Munkásbiztosítás a képviselőházban.

A kereskedelemügyi tárca tárgyalása alkalmával több képviselő szólalt fel a munkásbiztosítás tételénél. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a felszólalások lényegesen különböznek azoktól a szenvedélyes kifakadásoktól, amelyek évek előtt a parlamentben elhangzottak mindannyiszor, amikor ott a munkásbiztosítás szóba került. Úgy látszik a közvélemény már nyugodtan és higgadtan ítéli meg a munkásbiztosítási ügyeket, a szenvedélyek lecsillapodtak, az izgatás megszűnt s a házban is tárgyilagosságra és szakszerűségekre törekedtek a felszólalók. De a vitát még így sem tarthatjuk kielégítőnek. Vártuk, hogy az ügy nagy fontosságára való tekintettel, alapos készültséggel fogják e kérdést tárgyalni és a munkásbiztosítási mizériákat a közérdek szempontjából megvilágítani. E helyett a felszólalók csak részletkérdésekkel foglalkoztak és így tájékozatlanul hagytak az iránt, hogy a parlamentnek mi a felfogása a munkásbiztosítást és ennek minden oldalról követelt és sürgetett reformját illetően. Talán annak tulajdonítható ez, hogy a kereskedelemügyi tárcának ideiglenes vezetője van és hogy a képviselők lehetőleg tartózkodtak a vitától.

A felszólalók közül Hegyi Árpád a biztosítási kötelezettséget általánossá és egyenlővé kívánja tenni, rámutatván arra, milyen visszaélések történnek abban a tekintetben, hogy az egészséges és jó elem kivonja magát a biztosítási kötelezettség alól. A gyári pénztárakat is kifogásolja főleg azért, mert ezek az egészségesebb és jobb anyagot válogatják ki és ezekben a munkások annyira függő helyzetben vannak, hogy sérelmeikért jogorvoslatért sohasem keresnek. Innen van, hogy a magyarországi választott bíróságokhoz vállalati pénztári ügy még egyetlen egy esetben sem fordult. Birálja továbbá a közigazgatás lanyhaságát, mellyel a járulék-behajtást kezelik; a pénztári tisztviselőknek több kvalifikációt kíván és végül a reformot oly irányban kéri, hogy a központi szerv teljes mellőzésével a kerületi pénztárak autonómiája állíttassék vissza. A központi szerv ugyanis nálunk óriási költséget emészt fel, anélkül, hogy a kerületi pénztárak tevékenységét elősegítené.

Horváth Mihály kifejti, hogy a törvénynek oly hibái vannak, melyek sürgősen revíziót követelnek. A munkásbiztosítási intézmény nem felel meg egészen

céljának. Nincsenek megelégedve vele sem a tagok, sem a munkaadók, sem az orvosok. Igen nagy baj aztán, hogy azok a szervek, amelyek vezetésre volnának hivatva, egymással torzsalkodnak. Az állami munkásbiztosítási hivatal és az országos pénztár egymás között, esetleg az országos pénztár a kerületi pénztárakkal. Kifogásolja, hogy a magyarországi pénztárak adminisztrációja a külföldi pénztárakkal szemben drága; a deficitet a centralizációnak tulajdonítja, végül hosszan fejtegeti, mily káros intézkedéseket tett az országos pénztár az orvoskérdésben.

Pető Sándor dr. előadja, hogy a munkásjóléti és munkásbiztosító intézmények és egyáltalában a nagy tömegek érdekeit felkaroló szociális intézmények másképen, mint erős és egészséges autonómia útján nem boldogulhatnak és fejlődhetnek. Olyan reformot kíván tehát, amely minél több jogot ad az autonómiának és a szigorú ellenőrzésen kívül minél kevesebb intézkedési jogot az állami hivatalnak. Kimutatja, hogy mily körülmények és elhibázott rendelkezések okozták a pénztárnak deficitjét. Sürgeti az állami munkáskórház felépítését és végül a bányatársládák érdekében szól.

Haydin Imre az eddigi felszólalókkal szemben a munkásbiztosítás centralizációját védelmezi, mert jó munkásbiztosítás csak akkor lesz, ha az egész országban együttesen, egy elv szerint, egy vezetéssel és irányítással, egy gondlattal viszik a fejlődés és haladás útján. Centralizáció mellett szól az egyenlő teherviselés elve és az, hogy a munkásbiztosítás nagy céljait, munkásszanatóriumokat, üdülőtelepeket, munkáskórházat stb., csak centrális szervezettel lehet alkotni, ahol az erők és ezeknek feleslegei összegyűjtetnek és elosztatnak egyenlően az ország közszükséglete szerint. Körülményesen ismerteti ezután az okokat, amelyek a pénztár deficitjét előidézték. Cáfolja Horváth Mihály felszólalását az orvoskérdésben s végül az állami munkásbiztosítási hivatal omnipotenciáját támadja, amely szerint a pénztárak minden határozatát megsemmisítheti, amiként legutóbb is a pénztári alkalmazottak illetmény szabályzata kérdésében történt.

Lukács László pénzügyminiszter, mint a kereskedelmi tárca vezetésével megbízott pénzügyminiszter szólal fel ezután. Szerinte a bajok forrása részben talán az, hogy a törvény, amely erről a munkásbiztosító intézményről szól, egy kissé gyorsan készült és így nem kellő körültekintéssel és nem kellő alapossgal. A bajok másik forrása, hogy kissé gyorsan lett az intézmény életbeléptetve. Életbelépett és megkezdte funkcióját, mielőtt a végrehajtási utasítás elkészült és kiadatott volna, aminek természetes következménye nem lehetett más, mint hogy ennek az intézménynek egyes fórumai a törvény magyarázatát illetőleg igen eltérő irányban haladtak. Harmadik forrása a bajoknak, hogy a bevétel azonos maradván, kiadása óriási mértékben kiterjesztetett. Mert hiszen a járulékok körülbelül nálunk is ugyanazon mérvvel bírnak, mint más helyeken; de az, hogy nemcsak a munkásra, hanem annak összes családtagjaira is kiterjesztetett a segélyezés, oly óriási teher elvállalását involválta, amely okvetlenül és szükségképpen elő kellett, hogy idézze a deficitet az esetben is, ha az összes járulékok kellő időben folytak volna be. Nem ismeri félre az autonómiának fontosságát és becsét, különösen ilyen intézményeknél; nem is vonja kétségbe annak szükségességét, de hogy az autonómia odáig megy, mint ennél az intézménynél, ahol teljesen illuzóriussá teszi a miniszterium felelősségét, azt már egy kissé soknak tartja. Nem akar belemenni annak a kérdésnek vitatásába, hogy hol, micsoda intézmények módosításával és változtatásával lehetne ezeken a bajokon segíteni. De segíteni kell és pedig gyorsan kell segíteni és legfőleg az lehet kérdés, hogy vajjon az egész törvénynek radikális változtatásával vagy egyes intézkedések novelláris változtatásával segítsünk-e a bajon. Tekintettel a kérdés sürgősségére és a halasztásból származó veszélyekre, amely veszélyek a munkásságot is és az államot is fenyegetik, az a véleménye, hogy a kérdésben gyorsan kell intézkedni és ennek következtében nem várhatunk itt gyökeres reformra, hanem a legsürgősebb dolgokat minél előbb *novelláris úton* kell rendezni.

Törvényjavaslat az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegély-pénztárról szóló 1900 : XVI. és 1902 : XIV. t.-cikkek kiegészítéséről.

1. §. A pénztár rendes tagjainak első, második, harmadik és negyedik csoportján (1900 : XVI. t.-c. 2. §. és 1902 : XIV. t.-c. 7. §.) felül a rendes tagoknak még egy csoportja van: a nyugdíjcsoporthoz. A nyugdíjcsoporthoz tagja lehet nemre és korra való tekintet nélkül minden 14. életévét betöltött egyén, aki főkeresetképpen gazdasági munkával foglalkozik. A nyugdíjcsoporthoz tagok felvételi díja

1 korona, tagsági díjuk pedig évi 10 korona. A tagsági díjat félévenként előre esedékes részletekben kell fizetni. A tagsági díjat mindaddig fizetni kell, míg a tag a 2. vagy 8. §-ban megjelölt járadék élvezetébe nem lép. A nyugdíjcsoporthoz tartozó tag csakis egy tagsági könyvet válthat. Az 1902: XIV. t.-c. 20. §-ának rendelkezéseit a nyugdíjcsoporthoz tartozó tagokra nem lehet alkalmazni.

2. §. Ha a nyugdíjcsoporthoz tartozó tag 10 évi tagsági idő után munkaképességét előreláthatólag mindenkorra oly mértékben elveszítette, hogy gazdasági munkával egyharmadát sem képes évenként megkeresni annak, amennyi egy helybeli gazdasági munkás vagy cseléd évi átlagos keresménye, élete fogytáig, illetőleg keresetképességének netáni visszanyeréséig a pénztártól járadékot kap. A járadék, mely havonkénti utólagos részletekben esedékes s amely az évi 240 koronát meg nem haladhatja, ha a keresetképtelenség a 10 évi tagsági idő után azonnal áll be, évi 60 korona, ha 10 évet meghaladó tagság után áll be, annyiszor évi 6 koronával több a 60 koronánál, ahány évvel tagsága a 10 évet meghaladta. Aki 65. életévét betöltötte, 10 évi tagsági idő után tekintet nélkül arra, hogy keresetképes-e, avagy nem, élete fogytáig oly összegű járadékot kap, amíg betöltött tagsági éveit keresetképtelenség esetén joga lenne.

3. §. Ha a nyugdíjcsoporthoz tartozó tag 10 évi tagsági idő után meghal, hátrahagyott családja (1900: XVI. t.-c. 10. §.) a 2. §-ban foglaltak szerint kiszámítandó járadék egy évi összegét kapja egyszersmindenkorra szóló segélyül. Ha a tag halála 10 éven belül következne be, hátrahagyott családja egyszersmindenkorra szóló segélyül a befizetett tagsági díjak felét kapja. Ha az illető 2 évi tagsági idő után tizenégy éven aluli gyermek hátrahagyásával hal meg, az egyszersmindenkorra való segély száz koronánál kevesebb nem lehet. Ha pedig az illető házastárs vagy gyermek hátrahagyása nélkül hal meg, a fentiek szerint kiszámítandó és temetési költség címén adandó segély 50 koronát meg nem haladhat.

4. §. A nyugdíjcsoporthoz tartozó tag baleset, baleset miatti rokkantság és baleset miatti halál esetén ugyanoly segélyre jogosult, mint az első csoportbeli rendes tagok.

5. §. Az 1902: XIV. t.-c. 1. §-a oda módosítatik, hogy a rendes tagok első és második csoportjában egynél több tagsági könyvet is már csak a központi igazgatóság előzetes engedélyével szabad egy tag részére kiállítani, hogy továbbá a rendkívüli tag egynél több tagsági igazolványt nem válthat.

6. §. Az 1902: XIV. t.-c. 8. §-a, valamint a 12. §-a kiegészítetik azzal, hogy a rendes tagok harmadik csoportjába fel lehet venni azokat is, akik ötvenedik életévüket már betöltötték, de hatvan évesnél még nem idősebbek. Annak családja, aki 51—55 éves korában lépett be, 50 koronát, aki pedig 56—60 éves korában, azé 40 korona segélyt kap akkor, amikor a tag meghal.

7. §. Az 1900: XVI. t.-c. 13. és 14. §-a oda módosítatik, hogy baleset által okozott munkaképtelenség esetén a biztosított a napi 1 korona segélyt legfeljebb 10 héten át kapja. Az idézett törvény 15. §-a pedig oda módosítatik, hogy a pénztár a munkaadónak a munkás vagy cseléd munkaképtelenségének tartamára, de legfeljebb 10 hétre téríti meg a napi 1 koronát; gazdasági cselédnél azonban a munkaadó egy negyedévi, vagyis 13 heti ellátási kötelezettségével szemben a pénztár napisegély-megtérítési kötelezettsége a baleset megtörténtét követő tizenötödik naptól veszi csak kezdetét.

8. §. Az 1900: XVI. t.-c. 16. §-a oda módosítatik, hogy ha a biztosított baleset éri s a baleset következtében 10 hétnél hosszabb időre munkaképtelenné vált, a 11-ik héttől, ha pedig az illető gazdasági cseléd, az egynegyedév elteltétől kezdve joga van járadékra a munkaképtelenség, illetőleg a munkaképesség csökkenése tartamára. A járadék, mely havonkénti utólagos részletekben esedékes, teljes munkaképtelenség esetén és annak tartamára évi 240 korona, a munkaképesség részleges csökkenése esetére és annak tartamára az évi 240 korona azon hányada, mely az elvesztett munkaképességnek aránylagosan megfelel. Ily aránylagos segélyre azonban a sérültnek csak akkor van igénye, ha munkaképességének csökkenése a 25%-ot eléri, tehát a járadék legkisebb mértéke évi 60 korona.

9. §. Az 1900: XVI. t.-c. 17. §-a oda módosítatik, hogy ha a tag a baleset következtében meghal, hátrahagyott családja (1900: XVI. t.-c. 10. §.) 400 koronát kap egyszersmindenkorra szóló segélyül. Ha az elhaltnak kettőnél több 14 éven aluli gyermeke maradt hátra, ezek javára a segély a harmadik gyermektől kezdve fejenként számított 100 koronával emelkedik, úgy azonban, hogy az egész segély összege a 800 koronát meg nem haladhatja. Ha pedig az illető házastárs vagy gyermek hátrahagyása nélkül hal meg, temetési költsége címén a pénztár 100 korona segélyt ad.

10. § A jelen törvény életbelépte után felvett rendes és rendkívüli tagoknak, valamint biztosított gazdasági cselédeknek és gazdasági gépmunkásoknak baleset, baleset miatti rokkantság és baleset miatti halál esetén a segélyek csak egyszeres összegben járnak ki az esetben is, ha különböző tagcsoportokban, vagy különböző biztosítási módokon a pénztárnál többszörösen vannak is biztosítva; ezen segélyek többszörösére csak az szerez igényt, aki a központi igazgatóság előzetes engedélye alapján (5. §.) a rendes tagoknak vagy első, vagy második csoportjában több tagsági könyvet vált. Az 1900: XVI. t.-c. 37. §-ának második mondata oda módosítatik, hogy az a biztosított, aki bármely betegsegélyző pénztár tagja, a balesetet követő első 10 héten át a pénztártól ingyen gyógykezelést nem igényelhet, pénzbeli segélyre pedig csak oly összegben tarthat számot, amennyivel a betegség esetére való biztosítása címén élvezett napi segélye (táppénze) a napi 1 koronánál kevesebb.

11. §. Az alapító tagok befizetéseit (1900: XVI. t.-c. 2. §.) és a pénztár céljaira befolyt adományokat (1900: XVI. t.-c. 7. §. d) pontja) külön alapként kell kezelni a végből, hogy ezen külön alap kamatjövedelmeiből az igazgatóság különös méltánylást érdemlő oly esetekben, amidőn a pénztár a törvény értelmében a segélynyújtásra nem köteles, a biztosítottak, illetőleg azok családja részére esetenként legfeljebb száz koronáig terjedhető rendkívüli segélyeket adhasson.

12. §. Ha a munkaadó gazdasági cselédjét az 1900: XVI. t.-c. 8. §-a értelmében fizetendő 120 filléres hozzájárulási díj kivetése elől eltitkolja, vagy más módon elvonja, úgyszintén ha a gazdasági géptulajdonos a gazdasági gépe mellett alkalmazott munkásoknak és gépészeknek baleset esetére az 1902: XIV. t.-c. 25. §-a, vagy az 1907: XIX. t.-c. 3. §-ának utolsóelőtti bekezdése szerinti biztosítását ezen utóbb hivatkozott törvény idézett rendelkezésében foglalt kötelezettsége ellenére elmulasztja, kihágást követ el, s őt az 1907: XLV. t.-c. 62. §-ában megjelölt hatóságok 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetik és a be nem fizetett hozzájárulási díjak, vagy az elmulasztott biztosításnak megfelelő biztosítási díjak megfizetésére kötelezik. A munkaadónak az 1902: XIV. t.-c. 24. §-ában, valamint a gazdasági géptulajdonosnak az 1907: XIX. t.-c. 3. §-a utolsóelőtti bekezdésének utolsó mondatában megállapított felelőssége érintetlen marad.

13. §. Feljogosítatik az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár központi igazgatósága, hogy a jelen törvény életbelépte előtt felvett rendes tagok, továbbá a rendes tagok sorában biztosított gazdasági cselédek biztosítására nézve az illetők kérelmére a leszámolást olyképen megejtse, hogy eddigi tagságukat megfelelő módon egy tagsági könyv kiállításával mellett egyszeres nyugdíj-csoportbeli tagságba számíthassa be.

Pénztári orvosrendszerek. Az Állami Munkásbiztosító Hivatal az esztergomi kerületi pénztár közgyűlésének azon határozatát, mely szerint a biztosított tagok gyógykezelését »az orvosok kijelölésével« teljesíti, jóváhagyta s egyben az 1907: XIX. t.-c. 133. §-át olyképen értelmezi, hogy e §-nak megfelelően háromféle orvosrendszert határozhatnak el a pénztárak, és pedig: 1. az orvosok alkalmazását, melynek lényege, hogy a pénztári orvosok fix fizetést kapnak és a tagok csakis ezen orvosokhoz fordulhatnak gyógykezelésért; 2. szabad orvosválasztást, mely esetben a tag bármely, a pénztár körzetében tartózkodó orvoshoz fordulhat, ellenben az orvosok nem fix fizetéssel, hanem esetenként és általános tarifa szerint díjaztatnak; és végül 3. az orvosok kijelölését, amikor is az orvosok szintén esetenként, de előre megállapított egységárak szerint díjaztatnak, ellenben a pénztári tagok csakis a kijelölt orvosok által gyógykezeltetget magukat.

A kihágási eljárásnak egy régi gyakorlati elvét erősítette meg a 41.440. 1911. számú Ker. Min. határozat. Konkrét esetből kifolyólag u. i. kimondja nevezett határozat, hogy az 1879: XL. t.-c. 28. §-ának megfelelően, — mely szerint kihágás csak szándékosan, vagy gondatlanságból követhető el, — jóhiszeműség esetében a kihágás nem büntetendő. Ha tehát a bizonyítási eljárás során beigazolást nyer, hogy a munkaadó alkalmazottját jóhiszemű tévedésből kifolyólag nem jelentette be, illetőleg ha a munkaadó részéről a törvény megsértésére irányuló szándékosságot, vagy a kihágásban gondatlanságból származó bűnösséget bizonyítani nem lehet, úgy a kihágási eljárás beszüntetendő. Ez azonban nem érinti a pénztár abbeli jogát, hogy a be nem jelentett és esetleg szolgálatában már nem is álló alkalmazottaiért a multban esedékes járulékokat is az illető munkaadóra kivesse és nem fizetés esetén közigazgatási úton való eljárással hajtsa be.

A »Munkásbiztosítási Tisztviselők Országos Egyesülete« 1911. május 21-én d. e. 11 órakor *Haydin* Imre országgyűlési képviselő, az országos

pénztár titkárának elnöklete alatt rendkívüli közgyűlést tartott. A gyűlés tárgyául a m. kir. állami munkásbiztosítási hivatalnak egyik legutóbbi számunkban ismertetett 4.472/911. számú azon rendelet elleni tiltakozás szolgált, mellyel a tisztviselők illetményeinek rendezését hatáskörébe akarja vonni. Az ülésen megjelent dr. Hegedűs Kálmán országgyűlési képviselő, a képviselőház munkásügyi bizottságának előadója, ki hosszabb beszédben jogosnak ismerte el a tisztviselők küzdelmét és megígérte, hogy mozgalmukat támogatni fogja. A kérdés előzményeinek ismertetése után Haydin elnök a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

»A Munkásbiztosítási Pénztári Alkalmazottak Országos Egyesülete megdöbbenéssel vesz tudomást arról, hogy az állami munkásbiztosítási hivatal az 1907. évi XIX. t.-c. 130. §-a ellenére a kerületi munkásbiztosító pénztári alkalmazottak illetményszabályzatainak jóváhagyásába beleavatkozik; úgyszintén, hogy az idézett törvény 100. §-ának 9. pontja, illetve 105. §-ának végbekezdése ellenére az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár által megalkotott tisztviselői nyugdíjszabályzat jóváhagyását magának vindikálja. A törvény 130. §-a ugyanis a kerületi pénztári alkalmazottak állásai rendszeresítésének és javadalmazásának jóváhagyását kizárólag az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár hatáskörébe utalja, szemben azzal, hogy a szolgálati és fegyelmi szabályok jóváhagyását az állami munkásbiztosítási hivatalnak tartja fenn. A törvény 100. §-ának 9. pontja pedig az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár hatáskörébe utalja a pénztári alkalmazottak nyugdíjügyének rendezését és e tekintetben elhatározási szabadságának a törvény 105. §-a csak azt az egy korlátot állítja, hogy az országos pénztár anyagi hozzájárulása mérvének helybenhagyását az állami munkásbiztosítási hivatalnak tartja fenn. Az állami munkásbiztosítási hivatal tehát amikor ezen törvényes korlátokat túllépi, a törvény ellen cselekszik, ami annál fájdalmasabban esik, mert a törvény betartásának oltalmára volna hivatva.

Midőn ez ellen a pénztári alkalmazottak egyesületének közgyűlése állást foglal és ünnepélyesen óvást emel: egyúttal kijelenti, hogy a törvény védelmében és tagjai jogos anyagi érdekeinek megóvása végett úgy maga, mint tagjai a törvény által megengedett legszélsőbb határokig harcolni fognak. Ebből kifolyólag bizalommal fordul az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztárhoz, mint a törvényi önkormányzat letéteményeséhez, hogy a megtámadott önkormányzati jogot és tisztviselői érdeket úgy a maga, mint autonom szervei által a törvény ereje és az alkalmazottak hűsége által vértézve, minden erővel védelmezze meg. Egyúttal a közgyűlés tekintettel arra, miként a pénztárak közvetlen felügyeleti hatósága az alkalmazottak jogos törekvései előtt az ajtót önmaga bezárta, megbizsa az elnökséget, hogy az alkalmazottak ezen állásfoglalását a kereskedelemügyi kormány tudomására hozza és őt arra bírja, miként törvénysértésről lévén szól. főfelügyeleti jogánál fogva azt sürgősen orvosolni és a törvény uralmát visszaállítani méltóztatásuk.

Ezt a javaslatot a közgyűlés egyhangúlag határozattá emelte.

Mezőgazdasági munkások balesetbiztosítása. Említettük már (M. Sz. II. évf. 8. sz.), hogy az olasz kormány a balesetbiztosítást a mezőgazdasági munkásokra kiterjesztő törvényjavaslatot terjesztett a kamara elé. A javaslat alapelveiben az ipari munkások balesetbiztosítására vonatkozó törvényhez alkalmazkodik. E törvény szerint is már biztosításra kötelezettek a nagyobb veszélyességű mezőgazdasági üzemek és munkálatok, mint például az erdőirtás, a ledöntött fák szállítása, talajszárítás és szabályozási, valamint az elemi erő által hajtott gépekkel folytatott munkák. A javaslat az összes mező- és erdőgazdasági munkásokat bevonja a biztosítási kötelezettségbe, ideszámítva az állatok őrzésével, tenyésztésével, valamint mezőgazdasági termények feldolgozásával és konzerválásával foglalkozókat is. A biztosítás kiterjed ezekben az üzemekben, mindazokra, kik bérért vagy a terményekben, avagy a haszonban való részesedés ellenében, akár állandóan, akár ideiglenesen alkalmazva vannak, 9 évnél nem fiatalabbak, 70 évnél nem idősebbek és fix napibérük a hét lírát nem haladja meg.

A biztosítási járulékokat a munkaadók fizetik. Azok bérlők azonban, kik csak időnkint alkalmaznak idegen munkaerőt, a biztosítási járulékoknak csak $\frac{3}{5}$ -ét fizetik, $\frac{2}{5}$ -ét pedig a tulajdonos. Feles- és társasbérleteknél szintén a tulajdonos fizeti a biztosítási járulékok $\frac{2}{5}$ -ét.

A biztosítási szervezetre a javaslat úgy intézkedik, hogy az állam és községek közvetlen alkalmazottai, valamint az ezek bérbeadott birtokain alkalmá-

zottak a nemzeti balesetbiztosító társaságnál biztosítandók. Egyéb üzemek alkalmazottai, elismert magánbiztosító társaságoknál is biztosíthatók. A munkaadók is alakíthatnak biztosítási szövetkezeteket s amennyiben a kormány az alapszabályokat jóváhagyja, a biztosítást ezek is intézhetik.

A kártalanítás minimális összege halálos balesetnél felnőtt férfimunkás után 2.000 l., női munkás után 1.000 l., fiatal (9—15 éves) munkás után 500 l., állandó, teljes munkaképtelenség esetén férfi munkás részére 2500, nők és fiatalok részére 1.200 l., 20%-on aluli munkaképesség csökkenés esetén nem jár kártalanítás.

A javaslat indokolása szerint kerekszámban 7 millió egyén vonatik be a biztosításba és pedig 4·8 millió férfi és 2·2 millió nő.

Balesetbiztosítás kiterjesztése az erdőgazdasági üzemekre. A francia szenátus törvényjavaslatot fogadott el, mely a balesetbiztosítást kiterjeszti az erdőgazdaságnál alkalmazott munkásokra, nevezetesen pedig a fadöntésnél, raktározásnál s feldolgozásnál alkalmazottakra. A biztosítás alól kivételnek a személyes használat céljából történő fadöntésmunkák, ha a tulajdonos, bérlő, vagy feles maga végzi. A kártalanítást — ha a munkás nem fix bérért dolgozott — a helyi átlagos napibér alapján számítják. A munkaadók helyi biztosítási szindikátusokat alakíthatnak, ha azok legalább 50 olyan tagot számlálnak, kik együtt 2 millió munkabért fizetnek.

A magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjegylete április hó 30-án tartotta meg tizennyolcadik évi közgyűlését. A közgyűlést megelőzőleg a sajtóban megjelent cikkek nyomán számítottunk arra, hogy a közgyűlés helyrehozza régi mulasztását és azonnal hozzáfog a rokkantsegély és nyugdíjellátás biztosítékának matematikai alapon való kiépítéséhez s ezzel a tagok megnyugtatóhoz. Várakozásunkat nem elégtette ki a közgyűlés ama határozata, hogy bevárják a segélyezési idő első tíz esztendejét és csak azután fognak intézkedni a további teendőkre nézve a gyakorlati téren addig szerzendő tapasztalatok szerint. A közgyűlés ezen határozata annál kevésbé lehet kielégítő, mert az elnöknek a közgyűlésen tett kijelentése szerint a rokkant tagoknak mintegy 65—70%-a 10 évi tagsági idő betöltése után igénybe veszi az egylet segélynyújtását. A közgyűlés egyébként egyhangulag tudomásul vette a vezetőség jelentését és a bemutatott számadásokat. A jelentésből megtudjuk, hogy az egylet törzsvagyona — az 1910. évi kezelési felesleggel — 6,174.647 K 06 fillérre emelkedett, amelyeknek fedezeteül értékpapírok 4,501.388 K értékben és 1,406.063 K 51 fillért kitevő bankbevételek szolgálnak. Az összes jövedelem 1,849.918 K 43 fillért képviselt, amiből tagsági díjakra 1,578.550 K 80 f, kamatokra pedig 202.144 K 03 f esett. A költségek ezzel szemben 528.698 K 65 fillért tettek ki. Ebből rokkantsegélyekre 377.662 K 53 f, árvák neveltetésére 19.087 K 42 f, özvegyi végkielégítésre pedig 1.538 K 13 fillért fordítottak. A személyzeti járandóságokra 102.393 K 20 fillért költött az egylet. A jelentésből kitűnik, hogy az egylet fennállása óta 782 férfi és 180 női tagot helyezett eddig rokkantállományba. A férfi rokkantak legnagyobb száma (183 eset) a vas- és fémipari munkások köréből, a legkisebb (23 eset) a gazdasági foglalkozásnak csoportjából került ki. A női rokkantak közül volt 50 ipari munkásnő, 7 önálló foglalkozású és 52 különböző foglalkozáshoz tartozó.

A munkásbiztosítás a német birodalmi gyűlésben. Május 5-én kezdte meg a birodalmi gyűlés a munkásbiztosítási javaslat részletes tárgyalását (második olvasás). A tárgyalás a keresztülhajsolás jegyében folyik. Az obstrukciónak a megfordítottját mutatja ez a tárgyalás. A szövetkezett pártok a két konzervatív frakció, a nemzeti liberálisok és a centrum csak szavaznak, nem tárgyalnak. És leszavaznak mindent, a legkomolyabb, leghelyesebb és legszükségesebb módosításokat. A kormányképviselők szintén hallgatnak, vita nélkül engednek leszavaztatni olyan indítványokat, melyek eredetileg a kormány javaslatai voltak, s melyeket még a bizottsági tárgyalások során is erősen védelmeztek. A centrum pedig a keresztény szakszervezetek eredeti álláspontjával került éles ellentétbe, különösen a betegsegélyző pénztárak autonómiáját illetően. A kormány s a pártok magatartását a közlegő választásokra való tekintetek befolyásolják. A tárgyalásban tulajdonképpen csak a szociáldemokraták, ritkábban a szabadelvű néppárt s a lengyelek vesznek részt. Javaslataikat azonban, mint már jeleztük a szövetkezett pártok — a trappista block — sorra leszavazzák. Hogy milyen eredményeket szül a tárgyalás ilyen módja, azt néhány itt következő példa igazolja.

A betegsegélyezésre vonatkozó részben a javaslat úgy intézkedik, hogy nyilvános testületek által fentartott kórházakat a pénztárak csak fontos okokból s csak a felső biztosítási hivatal jóváhagyásával zárhatnak el a tagok elől. A szociáldemokraták azt indítványozták, hogy az ily intézetek viszont csak fontos okokból tagadhassák meg a pénztári tagok kezelését; a pénztárak és orvosok közötti konfliktus ily fontos oknak ne legyen tekinthető. A szövetkezett pártok az indítványt *leszavazták*. A hatóságok egyes mezőgazdasági munkaadóknak megengedhetik, hogy alkalmazottaikat — biztosítás helyett — *ellássák* a törvényszerű segélyekkel. Ha az ily munkaadó a segélyeket nem bírná nyújtani, az illetékes pénztár köteles a tagok segélyezését — minden ellenszolgáltatás nélkül — átvenni. A szociáldemokraták indítványozták, hogy ily esetben az államkincstár térítse meg a pénztárnak a nyújtott segélyeket. Az indítványt *leszavazták*. Ezek csak a legkirívóbb példái annak, hogy milyen konzekvenciákra vezet a mindenáron való törvénygyártás.

A szövetkezett pártok hallgatását csak a pénztári szervezet tárgyalásánál sikerült egyidőre megtörni. De a bizottság megállapodásait itt is változtatás nélkül fogadták el.

A balesetbiztosításnál ismét egész sor fontos javaslatot vetettek el. Ilyenek: a balesetbiztosítás az összes betegség ellen biztosítottakra kiterjesztessék, a munkahelyre menet, vagy onnan jövet történt baleset is kártalaníttassék; az ipari mérgezések balesetnek minősítessenek, a járadék kiszámításának alapjául a *teljes* munkakeresmény vételessék; tanoncoknál s 25 éven aluliaknál progresszív járadék állapíttassék meg; a járadék 10 évenként az átlagos bérek emelkedéséhez képest, újonnan állapíttassék meg, hogy külföldieknek rendszerint külföldön tartózkodó hozzátartozói is részesüljenek kártalanításban stb. Mindezeket majdnem szó nélkül *leszavazták*. Ugyanilyen tempóban tárgyalták le a tengerészek biztosítására vonatkozó részt és ez volt a sorsa a rokkantbiztosítási szakaszoknak is.

Tanulók balesetbiztosítása. Németországban már évek óta biztosítják egyes felsőbb tanintézetek hallgatóit olyan balesetek ellen, melyek a tanítás közben akár az iskolán belül, vagy azon kívül érik őket. A biztosító intézetek rendszerint a balesetből eredő betegség idejére 2·50 márka napi ellátási díjat, halál esetére 1.500 márka halotti jutalékot s munkaképtelenség esetére 5.000 márka végkielégítést biztosítanak 1.50 márka átlagos biztosítás díj ellenében.

Berlin egyik külvárosa — Friedenau — most a népiskolai tanulókat kívánja hasonló módon biztosítani s ajánlatot kért be a biztosító társaságoktól. Az előjáróság felszólítására két társaság úgy nyilatkozott, hogy hajlandók 50 pf. átlagos biztosítási díj ellenében a fenti kedvezményeket biztosítani.

Az ily biztosítás előnyei különösen abban nyilvánulnak, hogy a gyermeket ért balesetnél meg van a szülőknek a lehetőségük az alapos gyógyítatásra s ennél fogva elkerülhetők oly utókövetkezmények, melyek a sérültnek állandó hátrányt okozhatnak.

Rokkant- és aggkori biztosítás. A *luxemburgi* kamarában rokkant- és aggkori biztosításra vonatkozó javaslat van tárgyalás alatt. A javaslat szerint biztosításra kötelezettek mindazok a munkások, *cselédek* és egyéb alkalmazottak, kiknek évi fizetése a 3.000 frankot meg nem haladja. Ezenkívül önkéntesen biztosíthatják magukat s kormányrendelettel a kötelező biztosításba is bevonhatók a kisebb iparosok. Biztosítás alól mentesek a nyugdíjogosult állami tisztviselők. A biztosítottnak 70-ik életévének betöltése után igénye van aggkori járadékra. Rokkantjáradék 26 hétnél tovább tartó, állandó keresetképtelenség esetén jár. Az évi járadék 5 évi biztosítás után férfiaknál 1.500, nőknél 900 frank átlagos keresetet véve alapul, havi 15, illetve 9 frank. Az igényjogosultság 5 évi biztosítás és évenként legalább 45 heti járulék befizetés után kezdődik. Ha a biztosított — a rokkantság megelőzése céljából — gyógyintézetbe utalták, arra az időre hozzátartozói a törvényes táppénz felének megfelelő összegben részesülnek.

A biztosítás költségeit az alapjáradék (Grundrente) $\frac{1}{3}$ -részének erejéig az állam fedezi, a továbbiakat felerészben a munkások és munkaadók.

A biztosító intézet a kormány által kinevezett elnökség (tisztviselő, munkások és munkaadók), valamint a munkások és munkaadók által egyenlő számban választott választmány vezetése alatt áll.

Az angol és a svájci munkásbiztosítási javaslatok ismertetését a jövő számban közöljük.

MUNKAVISZONY.

A munkaközvetítés szervezése Svájcban.

Birodalmi törvény szabályozza, mily feltételek mellett részesülhetnek állami támogatásban a munkaközvetítéssel foglalkozó intézmények. Itt első sorban a nyilvános munkaközvetítő intézetek, vagyis a kantonok és községek munkahivatalai jönnek tekintetbe, másodsorban a kantonok »természetbeni ellátást« nyújtó szövetségei részesülhetnek segélyben. A svájci munkahivatalok szövetsége is részesülhet állami támogatásban. Érdekes lesz az egész munkaközvetítés szervezetébe egyes szervek működése és szerkezete nyomán betekintést nyerni, annál is inkább, mert a munkanélküliség esetére való biztosítás jól szervezett munkaközvetítés nélkül becsületesen nem vihető keresztül és mert még nagyon eltérők a vélemények a fölött is, melyik a munkaközvetítés leghelyesebb és legcélravezetőbb formája.

A nyilvános munkaközvetítők törvényes feladata, hogy pártatlanul közvetítsenek munkát a mindkét nembeli munkásság számára, tájékoztassanak a helyi és idegen munkapiac állásáról és közöljék egymással kölcsönösen a szabad helyeket. Kötelességük egymást támogatni és a munkaközvetítés többi szerveivel érintkezésben maradni. A hivatásos magán munkaközvetítés kinövéséi ellen küzdeniök kell, különösen nagy súlyt kell helyezniök a házi cselédek, a vendéglői alkalmazottak központosított munkaközvetítésére. Minden munkakinálatról és minden munkakeresletről külön jegy állítatik ki. A munkát kereső jegyére neve, illetősége helye, lakhelye, születési éve és családi állapota, az hogy milyen munkát keres, utolsó munkahelye és esetleges munkafeltételei jegyeztetnek fel.

Az előjegyzés egy hónapig tartatik nyilván.

A munkaadó az utazási költség megtérítésére köteleztetik, ha elmulasztotta jelenteni, hogy a hely, melyre munkást keresett és melyre a munkát kereső elutazott, már be van töltve. Ha egy üres hely betöltése a hivatal saját anyagából nem sikerül, telefon útján vagy más úton más munkaközvetítővel lép érintkezésbe a hivatal. Ezen működéséről pontos jelentést küld a hivatal minden hónapban a központi hivatalba.

A természetbeni ingyen ellátást szolgáló kantonális szövetségek, melyeknek tulajdonképeni feladatuk az, hogy vándorló, átutazó munkásokat segítsenek, a munkaközvetítésbe való bevonását és munkaközvetítését egy 1911. évi január 1-én életbelépett szabályzat szabályozza. A szövetségek ingyen és pártatlanul közvetítenek mindennemű ipari, vagy mezőgazdasági, vagy házi munkát. Bérharc esetén a közvetítés tovább folyik, de a bérharc fennállásáról alkalmas módon értesíti a szövetség az érdekeltet. A szövetség üzlethelyei a legközelebbi munkahivatalhoz csatoltatnak és annak fiókjai gyanánt szerepelnek. A munkahivatal, a nyilvános munkaközvetítő intézet, tehát központja ezeknek a szövetséges munkaközvetítőknél, kioktatja alkalmazottaikat, ellenőrzi működésüket. Ez elég szerencsés megoldás, mert a szövetségek már fennálló üzlethelyeinek a munkaközvetítésbe való bevonása által a nyilvános munkaközvetítők messze elágazott munkaközvetítőhálózathoz jutnak. Ezeknek az üzlethelyeknek a nyílt helyek listáját kétszer hetenkint küldik be.

Minden vándorló vagy utazó, ki a természetbeni ellátást igénybe veszi, munkakeresőnek tekintetik, kivételt csak az az eset képez, ha nem képes dolgozni. Olyan átutazók, kik fontos ok hijján nem vállalnak munkát, vagy a vállalt munkát meg nem kezdik és visszaélnék a munkaközvetítéssel, nyilvántartatnak, a központnak bejelentetnek, az ingyenellátás jótéteményének élvezetéből kizáratnak.

A svájci munkahivatalok szövetsége központosítja a munkaközvetítést, közvetíti az érintkezést a munkaközvetítés összes helyi szervei közt és erélyesen küzd az iparszerű munkaközvetítés kinövéséi és visszaélései ellen. A vezetőséget, amely hét tagú, három évre választják a szövetséget

alkotó szervek küldöttei. Ez a vezetőség ellenőrzi az egyes munkaközvetítők tevékenységét és számvitelét és kirója az összeget, melylyel az egyes hivatalok a szövetség költségeinek fedezetében részt vesznek. Meghatározza végül, mely munkahivatal szerepeljen központi hivatal gyanánt. Ezek a központi hivatalok gyűjtik és közvetítik az egyes helyek adatait a többiekkel, megállapítják az üzletvitel szabályait és képviselik a hivatalokat más hivatalokkal és hatóságokkal szemben. A közgyűlést minden három évben egyszer tartják meg. Minden évben pontos jelentést kell tennie a szövetségnek az egész munkaközvetítési akcióról és üzletmenetről a munkaügyi miniszteriumnak.

A leirt szervezet előnye az, hogy a vándorlók ingyenellátását szolgáló szövetség helyi szervei által kiterjedt hálózatához jutott a munkaközvetítő helyeknek. De az egész szervezet nem egységes, vezetése, összetartozandósága laza, nem valószínű, hogy a gyakorlatban kielégítse azokat az igényeket, melyeket modern és célirányos munkaközvetítési szervezet iránt támasztanunk kell.

Nyolc órai záróra. Annak az évekre visszanyúló agitációnak, melyet Budapest kereskedővilága a kötelező záróra érdekében kifejt és amely csak nemrég is a kereskedelmi alkalmazottak hangos tüntetésében nyilvánult meg, a képviselőházban is viszhangja támadt. Dr. Vázsonyi országgyűlési képviselő röviden és általános helyeslés közben mutatott rá a záróra szabályozásának, a kereskedelmi alkalmazottak jogviszonyainak, valamint a kereskedelmi alkalmazottak és magántisztviselők nyugdíjkérdésének ügyére és ezen kérdés novelláris úton való rendezésének szükségességére. Összehasonlítva a hazai viszonyokat a külföldi berendezkedéssel, konstataálta, hogy míg a vasárnapi munkaszünet ügyében megelőztük a szomszédos államokat, addig a kereskedelmi alkalmazottak nyugdíjkérdésében, de főleg a köteles záróra meghatározásában Ausztria és különösen Németország jóval előttünk van. Mindkét államban, a többi európai kereskedő államokat nem is említve (Anglia), a 8 órai záróidő, melyet azonban Ausztriában a kereskedők közös megállapodással 7 órára változtathatnak meg, törvényhozással van megállapítva és a másik két kérdésben is a kezdő lépéseken már jóval túl vannak. Kéri tehát a 8 órai zárórának, valamint a kereskedelmi alkalmazottak jogviszonyainak novelláris úton való rendezését, még az ipartörvény megalkotása előtt, amit Lukács miniszter kilátásba is helyezett.

A magyarországi szakszervezetek 1910-ben. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács most tette közzé a szakszervezetek 1910. évi tag- és pénzforgalmi kimutatását. Eszerint a szakszervezeti tanács kötelékébe tartozó szakszervezetek taglétszáma 1910 december 31-én 86.478 volt. Ebből az országos szervezetek (szövetségek) kötelékébe tartozott 81.015, helyi szervezetekbe pedig 5463. Az össztagszám az 1909. évinél csak 1.212-vel több, egyes szervezetek taglétszámemelkedése azonban tekintélyes. Így például az építőmunkásoké 9720-ról 12.173-ra, a földmunkásoké 1.542-ről 2.950-re, a vas- és fémmunkásoké 13.616-ról 16.071-re, a könyvkötőké 2.685-ről 3.065-re, a szabómunkásoké 3.359-ről 3.927-re emelkedett. Viszont egyes szervezeteké, mint a pincérek, fuvarosok, kávéfőzőké — fogyott s ez befolyásolja a végeredményt. Az országos szövetségek száma 27, melyeknek 806 szakosztálya és helyi csoportja van, az önálló helyi szervezetek száma 23.

A szervezetek összes bevétele az 1910. évben 1.792.027·66 K volt, melylyel 1.645.508·76 K kiadás áll szemben. Ebből munkanélküli és utassegélyre ment 347.874·06 K, rendkívüli segélyre 23.875·34 K, jogvédelemre 21.106·13 K, betegsegélyezésre és temetkezési járulékra 247·355·52 K. Özvegy-, árva- és rokkantsegélyre 140.638·23 K. Oktatás és szaklapra 86.378·90 K. A szervezetek készpénzvagyona 1.279.571·41 koronáról 1.426.098·31 koronára emelkedett, ezenkívül még 1.584.724·31 K leltári vagyont mutatnak ki, úgy hogy az összvagyon 3.010.822·62 K. Külön táblázat ismerteti a munkaközvetítés eredményeit, amelyből megállapítható, hogy a munkaviszonyok a múlt évben általában javultak. Munkára jelentkezett az összes szervezetekben 33.076 munkás, ebből el lett közvetítve 26.280, azaz 79·45%. Ez a szervezetek közvetítésében 1904 óta a legmagasabb arány.

Szakszervezeti kongresszus. A Szakszervezeti Értesítő legutóbbi száma közli a Magyarországi Szakszervezeti Tanács felhívását az V. szakszervezeti kon-

gresszusra. A kongresszus 1911. évi augusztus 13., 14., 15., esetleg 16-án Budapesten tartatik. Napirendje: 1. A magyarországi szakszervezeti tanács jelentése. 2. A munkanélküliség elleni biztosítás. 3. Munkásbiztosítás. 4. Sztrájktaktika. 5. Munkásvédelem. 6. Egyesülési és gyülekezési jog. 7. Szakszervezeti Tanács választása. 8. Indítványok.

Nemzetközi munkahivatal az otthonmunka számára. Az otthonmunka I. nemzetközi kongresszusa határozta el azt, hogy az otthonmunka-ipar számára nemzetközi munkahivatalt szervez, melynek első feladata az volna, hogy a II. kongresszust előkészítse. A hivatal Brüsszelben székel. Vezetőségének tagjai Brants és Mahaim tanárok, Wauvermans, Huysmans képviselők és mások, a titkár Antony Neukens. Minden állam nemzeti bizottságot alkot, melynek titkára a nemzetközi központ levelezője. Az évi tagsági díj 5 frank, ennek a fele a nemzeti szakosztályé, fele a központot illeti.

A legközelebbi kongresszus valószínűleg 1912. szeptember havában Zürichben fog megtartatni, egyidőben a törvényes munkásvédelem nemzetközi egyesületének kongresszusával.

A kongresszus napirendjére a következő kérdések tűzettek ki: a) Bértarifák szervezése. b) A felügyelet szervezése orvosi szempontból és a törvényes intézkedések végrehajtásának kérdése. c) Szakszervezkedés és kollektív szerződések. d) A fogyasztók mozgalma. Az előadók névsorát a hivatal legközelebb összeállítja. A magyarországi viszonyokról előadókul Mandello Gyulát, gróf Majláth Józsefet, Buchinger Manót és dr. Ferenczi Imrét szólította fel a hivatal.

Az országos iparegyesület évi jelentése. Az országos iparegyesület május 14-én tartott rendes évi közgyűlése alkalmából közzétette évi jelentését, melynek bevezetőjében foglalkozik az ország közállapotaival. Ezek konszolidálása már kezdetben is bizonyos nyugalmat és némi biztonságot hozott az ipari élet fejlődésébe. Számos, az ipart érdeklő ügy ismét aktuálissá lett. Az ipartörvény revíziója új stádiumba került, sorra került az ipari gépsegélyek reformja, a kísérleti ügy rendezése, az ipari szaktanfolyamoknak, bár szűkebb mederben való folytatása, a magyar ipar érvényesülése a hadsereg számára való szállításban stb., stb. E fontos kérdések érlelésében az Iparegyesületnek is bő része volt.

Az alsófokú iparoktatást a főváros segélyével 18 éven át kezelte az egyesület. Jelenleg a fővárosi középponti iparoktatási bizottságban öt tagjával szerepel. Az ipariskolák fejlesztése érdekében az esztendőben is többször szólalt fel, az ipari szaktanfolyamok tartását, melyeknek az idén alig egyharmadát engedélyezték, többször megsürgette az egyesület, mint olyanokat, melyek az iparfejlesztő politikának egyik leggyümölcsözőbb ágát alkotják. Közreműködött az egyesület a külföldi ipariskolák magyar tanulóinak szervezkedésében. Foglalkozott az önálló kisiparosok kereskedelmi tovább képzésének kérdésével és a gazdasági oktatás kérdésével a középiskolában. Teret szentelt munkásságában az inasnevelési érdemek megjutalmazásának ami a hazai inasnevelés kétségbeejtő viszonyai között igazán nagy érdemszámba megy.

Nagy fejezetet szentel a jelentés az ipartörvénnyel kapcsolatos ügyeknek s magának az ipartörvény revíziójának. Az ipartörvény elkészítésében az egyesület elnöke résztvesz.

A húsdrágaság kérdéséhez az irodalom egy jelentős részét az Iparegyesület szolgáltatta a báró Kornfeld Móric adományából kitűzött pályázata által. Az egyesület tagjainak száma 2.835, költségelőirányzata 106.325 K, vagyona 121.165 K, ösztöndíj-alapjai 69.309 K.

Gyermekek éjjeli munkája Franciaországban. Franciaországban törvény tiltja, hogy 13. életévét még be nem töltött gyermek éjjeli munkát végezzen. De olyan gyárakban, melyekben megszakítatlan tüzelést követel az üzem, nők és fiugyermekek éjjel is dolgozhatnak, ha hetenként egyszer teljes pihenő napot kapnak. Ezek a kivételes rendelkezések 8 iparágra vonatkoznak. De csak két ipar, a kohászat és az üvegipar foglalkoztat nagyobb számban gyermekmunkásokat. A gyermekmunkások ez iparágak munkásságának 10%-át teszik. Jelenleg 11.688 gyermek dolgozik a megszakítatlan tüzelést igénylő üzemekben, ezeknek majdnem a fele, 5.389 üvegyárakban dolgozik. Az iparfelügyelők jelentéséből kitűnik, hogy ezeket a gyermekeket igen gyakran alkalmazzák oly munkákra, melyektől törvény tiltja el őket. Ilyen veszélyes munka például az izzó vastömegek nyújtása. A kimerülés, a nagy hőmérsék-különbségek gyilkos hatása a gyermek szervezetére a kohászatban is elég végzetes. Az üvegiparban ehhez még hozzájön az is, hogy a gümőkóros és bujakóros fertőzésnek is nagy mértékben van-

nak kitéve a gyermekek. Az üveghutákban alkalmazott gyermekcsereg egy része ide az olasz gyermekkereskedők, padronik révén kerül. Ezek a lélekkufárok seregszámra szedik össze Olaszország nyomorgó vidékein a 8—12 éves gyermekeket, elviszik őket Franciaországba és más ipari államokba, hol őket egy-két frankos napszám mellett »bérbe adják.« Ezeknek a gyermekeknek sorsa, életviszonyai, ételmezési és lakásviszonyai egyenesen főtalmesek. Érdekes tünet hogy eddig a szegényügyi hatóságok az árva és gondjaikra bízott gyermekeket teljhatalmú nevelőknek szolgáltatották ki, kik azokat üvegyárakba küldték, hogy ott »ipari szakképzettségre« tegyenek szert. Hasonlóképen jártak el ismert emberbarátok és emberbaráti intézmények. Ezek az utcáról szedték fel az elhagyott gyermekeket és aztán az üveghutáknak szállították őket. Csak amióta a francia szakszervezetek kezdtek törődni a dologgal, azóta kényszerültek a szegényügyi hatóságok arra, hogy a gondjaikra bízott gyermekek az éjjeli munka veszélyeinek ne minden ellenőrzés és felügyelet nélkül szolgáltatassanak ki és hogy a keserves éjjeli munkával keresett garasok ne vándoroljanak élelmes közvetítők zsebeibe.

Munkások nyereményszeresedésének egy eredeti módszerét honosította meg a döhreni gyapjamosógyár Döhren-Hannoverben. Minden munkás, ki egy évnél tovább dolgozik az üzemben, nyereményszeresedést kap. És pedig minden évben annyi százalékat a bérének kapja nyereményszeresedés gyanánt, ahány százalékkal magasabb a részvényesek osztaléka, mint 4%. Ha a gyárban az utolsó évben tehát 14% volt az osztalék, melyet a részvényesek kaptak, akkor minden munkás évi bérének 10%-át kapja nyereményszeresedés fejében. A szociális igazság ideálját ez a rendszer ugyan nem éri el, de ez is okos újítás, melynek a gyár bizonyos legalább is annyi hasznát fogja látni, mint a munkások.

A „Munkásügyi Szemle“ kirándulása.

A munkáskert-intézmény megvalósítását a székesfőváros törvényhatóságának nagy lakásügyi programja is tervbe vette. A »Munkásügyi Szemle« körül csoportosuló szociálpolitikusok jó szolgálatot véltek tenni ez ügynek azzal, hogy pünkösdre egy szociálpolitikai kirándulást szerveztek a debreceni kiskertek megtekintése végett. Ezt a kirándulást egy általános lakásügyi eszmecserével kötik egybe. A kirándulás programja a következő:

Junius hó 3-án: Este 7 órakor: Vendégek érkezése. Fogadtatás a vasutnál Debrecen szab. kir. város és a Munkáskertek Egyesülete által. Este 8 órakor: Ismerkedési társasvacsora az »Arany Bika« szálloda udvarkertjében.

Junius hó 4-én: Reggel 8^{1/2} órakor: Indulás az Arany Bika szálló előtti térről, magánkocsikon és villanyosvasuton az »Árpád« és »Attila« munkáskerttelepek meglátogatására.

Délelőtt 10^{1/2} órakor: A »Stern Kefegyár r.-t.« munkásjóléti berendezéseinek megsemlélése.

Délelőtt 11 órakor: A »Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége« debreceni fiókjának ülése a városháza nagytanácstermében.

Tárgysorozat: 1. Szántó Győző elnöki megnyitója.

2. Dr. Wildner Ödön, Budapest székesfőváros főjegyzőhelyettesének előadása »A székesfőváros lakásépítési akció«-járól.

3. Dr. Ferenczy Imre, Budapest székesfőváros szociálpolitikai szakreferensének előadása »A községi telekpolitiká«-ról.

Délután 1 órakor: Ebéd a vendégek tiszteletére az »Arany Bika« szálloda éttermében.

Délután 3 órakor: Értekezlet a munkáskert-intézménynek a fővárosban való meghonosítása tárgyában, a »Bika szálló« külön termében. — A munkáskertek szervezéséről: dr. Rédey Rezső.

Délután 4 órakor: A »Déliab« kerttelep megtekintése. — Kertgazda és választmány fogadja a vendégeket.

Délután 5 órakor: A »Petőfi« kerttelep bérlői által az »Egyetértés« dal- és zeneegylet közreműködésével rendezett »Tavaszi ünnepély« meglátogatása. — A kertgazda üdvözlö a vendégeket. — »Árpád«, »Attila«, »Csokonai« és »Déliab« telepek kertbérlőinek bevonulása az ünnepélyre. — Gyermekvigalom a játszótéren.

Junius hó 5-én: Kirándulás a Hortobágy pusztára.

■■■	JOGGYAKORLAT	■■■
-----	---------------------	-----

BETEGSEGÉLYEZÉS.

A Ferenc József keresk. kórház betegsegélyző pénztáránál fennálló tagság a kerületi pénztárnál fennálló tagsággal nem fér össze.

A budapesti munkásbiztosítási választott bíróság 1911. évi április 5-én kelt 1910. Bet. I. 14/4. sz. ítélete.

Ítélet: A választott bíróság B. L. igénylőt a b-i kerületi munkásbiztosító pénztár 62.618/1910. számú igazgatósági határozata elleni felebbezésével érvényesített azzal az igényével, hogy 1910. szeptember 8-tól 21-ig terjedő időre táppénz ítéltesék részére, elutasítja.

Indokolás: Az iratoknál fekvő táppénzutasítvány szerint igénylő 1910. szeptember 8-tól 21-ig a b-i kerületi munkásbiztosító pénztár orvosa által kezeltetvén neuraszténia miatt, munkaképtelenségnek találtatott. E munkaképtelenség tartamára igénylő táppénz iránt tett igénybejelentést.

A b-i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága azonban igénylőt erre nézve elutasította abból az álláspontból, hogy a pénztár megállapítása szerint igénylő egyidejűleg a F. J. keresk. kórház betegsegélyző pénztárának tagja volt. E körülménynél fogva pedig a Törvény 65. §-a értelmében, mely törvényrendeletkezés a többszörös biztosítást tiltja, igénylőnek betegség esetére biztosított tagsági jogosultsága fenn nem állott.

Így igénylő fentartotta felebbezési kérelmét oly irányban, hogy tagsága alapján részére táppénz ítéltesék meg, amennyiben pedig tagsága fenn nem állónak minősítették, befizetett járulékaikat visszatéríttessék.

A bíróság ebben a perben szükségtelenségnek találta annak további nyomozását és megállapítását, hogy munkaadónak nyilván valótlan bejelentéseitől eltekintve, igénylőnek járandóságai tényleg mennyire rugtak. Mert a választott bíróság a Törvény 65. §-ának rendelkezéseit a pénztárral megegyezőleg akkép értelmezte, hogy senkisé is lehet egyidejűleg az 1907. évi XIX. törvény cikk alapján szervezett több pénztárnak betegség esetére biztosított tagja és különösen a F. J. kereskedelmi kórház b-i kereskedelmi betegápoló-egylet magánegyesületi betegsegélyző pénztáránál fennálló tagság nem fér össze az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár bármelyik helyi szervénél betegség esetére való biztosítással. A Törvény 65. §-a ugyan kifejezetten csak az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárnál biztosított tagokra nézve állapítja meg a betegség esetére való többszörös biztosítás tilalmát, ellenben nem mondja meg világosan, hogy a F. J. kereskedelmi kórház b-i betegápoló-egylet magánegyesületi betegsegélyző pénztárának tagjai az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárnál, illetve annak helyi szerveinél egyidejűleg és párhuzamosan biztosíthatók ne volnának. Ez a tilalom azonban természetesen következik a törvényhozónak a kérdéses törvény-rendeletkezéssel elérni szándékolt célzatából, valamint abból a jogállásból, melyet a F. J. kereskedelmi kórház b-i kereskedelmi betegápoló-egylet magánegyesületi betegsegélyző pénztára a munkásbiztosítási szervezetben elfoglal. A Törvény 65. §-ának célzata nyilvánvalólag az volt, hogy az 1907. évi XIX. törvény cikk értelmében felállított vagy újraszervezett pénztáraknál ugyanazok a személyek egyidejűleg többszörös segélyezésben ne részesüljenek és illetve a Törvény értelmében biztosított betegsegélyezést egyidejűleg több pénztárnál igénybe ne vehessék.

Ez az értelmezés felel meg a Törvény egész rendszerének, mely a betegsegélyezés kiszolgáltatására hivatott szerveket az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár kötelékében összpontosította s amelyből folyólag a Törvény 100. és következő §§-ai értelmében a kerületi és vállalati betegsegélyző pénztárak a betegsegélyezésnél kölcsönösen tartoznak eljárni.

Eszerint az egyik helyi szervnél igénybe vett és kiszolgáltatott betegsegélyezés a másik helyi szervnél való egyidejű ugyanazon betegsegélyezést kizárja és a pénztárak bármelyikénél kimerített betegsegélyezés az igényjogosultság megszűnését eredményezi. Nyilvánvalólag tehát a Törvény biztosítani kívánta ugyan, hogy bármely helyi szerv kötelékéhez tartozó pénztári tag, aki e címen az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár tagja, a törvényes

nak kitéve a gyermekek. Az üveghutákban alkalmazott gyermekcsereg egy része ide az olasz gyermekkereskedők, padronik révén kerül. Ezek a lélekkufárok seregszámra szedik össze Olaszország nyomorgó vidékein a 8—12 éves gyermekeket, elviszik őket Franciaországba és más ipari államokba, hol őket egy-két frankos napszám mellett »bérbe adják.« Ezeknek a gyermekeknek sorsa, életviszonyai, ételmezési és lakásviszonyai egyenesen förtelmesek. Érdekes tünet hogy eddig a szegényügyi hatóságok az árva és gondjaikra bízott gyermekeket teljhatalmú nevelőknek szolgáltatották ki, kik azokat üvegyárakba küldték, hogy ott »ipari szakképzettségre« tegyenek szert. Hasonlóképpen jártak el ismert emberbarátok és emberbaráti intézmények. Ezek az utcáról szedték fel az elhagyott gyermekeket és aztán az üveghutáknak szállították őket. Csak amióta a francia szakszervezetek kezdtek törődni a dologgal, azóta kényszerültek a szegényügyi hatóságok arra, hogy a gondjaikra bízott gyermekek az éjjeli munka veszélyeinek ne minden ellenőrzés és felügyelet nélkül szolgáltatassanak ki és hogy a keserves éjjeli munkával keresett garasok ne vándoroljanak élelmes közvetítők zsebeibe.

Munkások nyereségrészesedésének egy eredeti módszerét honosította meg a döhreni gyapjamosógyár Döhren-Hannoverben. Minden munkás, ki egy évnél tovább dolgozik az üzemben, nyereségrészesedést kap. És pedig minden évben annyi százalékat a bérének kapja nyereségrészesedés gyanánt, ahány százalékkal magasabb a részvényesek osztaléka, mint 4°/. Ha a gyárban az utolsó évben tehát 14°/o volt az osztalék, melyet a részvényesek kaptak, akkor minden munkás évi bérének 10°/o-át kapja nyereségrészesedés fejében. A szociális igazság ideálját ez a rendszer ugyan nem éri el, de ez is okos újítás, melynek a gyár bizonytalán legalább is annyi hasznát fogja látni, mint a munkások.

A „Munkásügyi Szemle“ kirándulása.

A munkáskert-intézmény megvalósítását a székesfőváros törvényhatóságának nagy lakásügyi programja is tervbe vette. A »Munkásügyi Szemle« körül csoportosuló szociálpolitikusok jó szolgálatot véltek tenni ez ügynek azzal, hogy pünkösdre egy szociálpolitikai kirándulást szerveztek a debreceni kiskertek megtekintése végett. Ezt a kirándulást egy általános lakásügyi eszmecserevel kötik egybe. A kirándulás programja a következő:

Junius hó 3-án: Este 7 órakor: Vendégek érkezése. Fogadtatás a vasutnál Debrecen szab. kir. város és a Munkáskertek Egyesülete által. Este 8 órakor: Ismerkedési társasvacsora az »Arany Bika« szálloda udvarkertjében.

Junius hó 4-én: Reggel 8¹/₂ órakor: Indulás az Arany Bika szálló előtti térről, magánkocsikon és villanyosvasuton az »Árpád« és »Attila« munkáskerttelepek meglátogatására.

Dél előtt 10¹/₂ órakor: A »Stern Kefegyár r.-t.« munkásjóléti berendezéseinek megismerlése.

Dél előtt 11 órakor: A »Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége« debreceni fiókjának ülése a városháza nagytanácstermében.

Tárgysorozat: 1. Szántó Győző elnöki megnyitója.

2. Dr. Wildner Ödön, Budapest székesfőváros főjegyzőhelyettesének előadása »A székesfőváros lakásépítési akció«-járól.

3. Dr. Ferenczy Imre, Budapest székesfőváros szociálpolitikai szakreferensének előadása »A községi telekpolitiká«-ról.

Délután 1 órakor: Ebéd a vendégek tiszteletére az »Arany Bika« szálloda éttermében.

Délután 3 órakor: Értekezlet a munkáskert-intézménynek a fővárosban való meghonosítása tárgyában, a »Bika szálló« külön termében. — A munkáskertek szervezéséről: dr. Rédey Rezső.

Délután 4 órakor: A »Déli báb« kerttelep megtekintése. — Kertgazda és választmány fogadja a vendégeket.

Délután 5 órakor: A »Petőfi« kerttelep bérloői által az »Egyetértés« dal- és zeneegylet közreműködésével rendezett »Tavaszi ünnepély« meglátogatása. — A kertgazda üdvözlöi a vendégeket. — »Árpád«, »Attila«, »Csokonai« és »Déli báb« telepek kertbérloőinek bevonulása az ünnepélyre. — Gyermekvigalom a játszótéren.

Junius hó 5-én: Kirándulás a Hortobágy pusztára.

...	JOGGYAKORLAT	...
-----	---------------------	-----

BETEGSEGÉLYEZÉS.

A Ferenc József keresk. kórház betegsegélyző pénztáránál fennálló tagság a kerületi pénztárnál fennálló tagsággal nem fér össze.

A budapesti munkásbiztosítási választott bíróság 1911. évi április 5-én kelt 1910. Bet. I. 14/4. sz. ítélete.

Ítélet: A választott bíróság B. L. igénylőt a b-i kerületi munkásbiztosító pénztár 62.618/1910. számú igazgatósági határozata elleni felebbezésével érvényesített azzal az igényével, hogy 1910. szeptember 8-tól 21-ig terjedő időre táppénz ítéltesék részére, elutasítja.

Indokolás: Az iratoknál fekvő táppénzutasítvány szerint igénylő 1910. szeptember 8-tól 21-ig a b-i kerületi munkásbiztosító pénztár orvosa által kezeltetvén neuraszténia miatt, munkaképtelenségnek találtatott. E munkaképtelenség tartamára igénylő táppénz iránt tett igénybejelentést.

A b-i kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága azonban igénylőt erre nézve elutasította abból az álláspontból, hogy a pénztár megállapítása szerint igénylő egyidejűleg a F. J. keresk. kórház betegsegélyző pénztárának tagja volt. E körülménynél fogva pedig a Törvény 65. §-a értelmében, mely törvényrendelet a többszörös biztosítást tiltja, igénylőnek betegség esetére biztosított tagsági jogosultsága fenn nem állott.

Így igénylő fentartotta felebbezési kérelmét oly irányban, hogy tagsága alapján részére táppénz ítéltesék meg, amennyiben pedig tagsága fenn nem állónak minősítették, befizetett járulékaikat visszatéríttessenek.

A bíróság ebben a perben szükségtelenségnek találta annak további nyomozását és megállapítását, hogy munkaadónak nyilván valótlan bejelentéseitől eltekintve, igénylőnek járandóságai tényleg mennyire rugtak. Mert a választott bíróság a Törvény 65. §-ának rendelkezéseit a pénztárral megegyezőleg akkép értelmezte, hogy senkisé is lehet egyidejűleg az 1907. évi XIX. törvénycikk alapján szervezett több pénztárnak betegség esetére biztosított tagja és különösen a F. J. kereskedelmi kórház b-i kereskedelmi betegápoló-egylet magánegyesületi betegsegélyző pénztáránál fennálló tagság nem fér össze az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár bármelyik helyi szervénél betegség esetére való biztosítással. A Törvény 65. §-a ugyan kifejezetten csak az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárnál biztosított tagokra nézve állapítja meg a betegség esetére való többszörös biztosítás tilalmát, ellenben nem mondja meg világosan, hogy a F. J. kereskedelmi kórház b-i betegápoló-egylet magánegyesületi betegsegélyző pénztárának tagjai az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárnál, illetve annak helyi szerveinél egyidejűleg és párhuzamosan biztosíthatók ne volnának. Ez a tilalom azonban természetesen követhet a törvényhozónak a kérdéses törvényrendelettel elérni szándékolt célzatából, valamint abból a jogállásból, melyet a F. J. kereskedelmi kórház b-i kereskedelmi betegápoló-egylet magánegyesületi betegsegélyző pénztára a munkásbiztosítási szervezetben elfoglal. A Törvény 65. §-ának célzata nyilvánvalólag az volt, hogy az 1907. évi XIX. törvénycikk értelmében felállított vagy újraszervezett pénztáraknál ugyanazok a személyek egyidejűleg többszörös segélyezésben ne részesüljenek és illetve a Törvény értelmében biztosított betegsegélyezést egyidejűleg több pénztárnál igénybe ne vehessék.

Ez az értelmezés felel meg a Törvény egész rendszerének, mely a betegsegélyezés kiszolgáltatására hivatott szerveket az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár kötelékében összpontosította s amelyből folyólag a Törvény 100. és következő §§-ai értelmében a kerületi és vállalati betegsegélyző pénztárak a betegsegélyezésnél kölcsönösen tartoznak eljárni.

Eszerint az egyik helyi szervnél igénybe vett és kiszolgáltatott betegsegélyezés a másik helyi szervnél való egyidejű ugyanazon betegsegélyezést kizárja és a pénztárak bármelyikénél kimerített betegsegélyezés az igényjogosultság megszűnését eredményezi. Nyilvánvalólag tehát a Törvény biztosítani kívánta ugyan, hogy bármely helyi szerv kötelékéhez tartozó pénztári tag, aki e címen az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztárnak tagja, a törvényes

betegsegélyezést egyszeresen bármely pénztárnál megkapja, de kizárni kívánta, hogy ugyanazt a segélyt a tag egyidejűleg több pénztárnál vehesse igénybe. A F. J. kereskedelmi kórház budapesti kereskedelmi betegápoló egyesületi betegsegélyző pénztárra nézve is az 1907. évi XIX. törvénycikk rendelkezéseit érvényre emelte.

Ebből folyólag az utóbbnevezett magánegyesületi pénztár a Törvényben meghatározott betegsegélyezést ugyanúgy köteles tagjainak kiszolgáltatni, mint a többi betegsegélyző pénztárak, amely körülményre tekintettel a nevezett pénztárnál betegség esetére történt alapszabályszerű biztosítás tagjaira nézve az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár helyi szerveinél való bejelentést pótolja és a munkaadónak ez iránti törvényes kötelességét és felelősségét megszünteti.

Az 1907. évi XIX. törvénycikk 154. §-ának értelmezéséhez. Bányatársládatagok biztosítási kötelezettségének kérdése.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal 1911. évi március hó 13-án kelt 718/911. sz. határozata.

Határozat: A magyar királyi állami munkásbiztosítási hivatal a felebbezésnek részben helyt ad és az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár határozatának második pontját, melyben a balesetbiztosítási kötelezettséget a bányatársláda tagságra való tekintet nélkül állapítja meg, megsemmisíti.

Megokolás: 1. A neheztelt határozatnak azt a részét, amely a bányatársláda tagok balesetbiztosítási kötelezettségére vonatkozik, hatályon kívül kellett helyezni, mert a vonatkozó törvényes rendelkezésekkel ellentétben áll.

Az 1907. évi XIX. t.-cikk 154. §-a szerint ugyanis a bányatörvény alapján alkotott bányatársládák tagjai általában nem kötelesek baleset esetére való biztosítás céljából az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztárba belépni, kivéve, ha a bányaszolgálatból kilépnek s oly foglalkozásra térnek át, amely őket az országos pénztárnál való biztosításra kötelezi. Az 1907. évi XIX. törvénycikk 3. §-ában foglalt felsorolás valamely pontja alá eső üzemben alkalmazott biztosítási kötelezettsége a törvény szerint, tehát csak a bányatársláda tagságától és attól függ, hogy az illető alkalmazott nem hagyta el a bánya, vagy pontosabban a bányatársládát fenntartó vállalat szolgálatát. Azt a megkülönböztetést, hogy az üzem, amelyben az alkalmazott foglalkozik, a bánya, avagy az ipartörvény hatálya alá tartozik-e, a hivatal a balesetbiztosítási kötelezettség elbírálása szempontjából nem találta törvényen alapulónak és helyesnek, mert egyrészt a törvény a 3. §. 1. pontjából kivehetőleg az üzemek balesetbiztosítási kötelezettségének megállapításánál szintén nem tesz e tekintetben különbséget, másrészt pedig a balesetbiztosítási kötelezettség tekintetében a törvény XIII. fejezetének 154. §-ában foglalt kivétel ismerve gyanánt szintén nem az ipar-, avagy bányatörvény szerinti illetékeséget, hanem a bányatársládatagságot állítja fel.

A 3. §-nak negyedik bekezdése, amelyre az Országos Pénztár határozatában hivatkozik, ezzel semmiképpen sincs ellentétben, mert nem rendelkezik oly értelemben, hogy a XIII. fejezet kizárólag csak a bányatörvény hatálya alá tartozó bányaüzemekre vonatkozik, hanem csak utal arra, hogy a bányatörvény hatálya alá tartozó bányaüzemekben alkalmazottak biztosítása tekintetében szintén a XIII. fejezet tartalmaz rendelkezéseket. Hogy ennek a bekezdésnek más, helytálló értelmet nem lehet tulajdonítani, bizonyítja az, hogy a kérdéses XIII. fejezet mind címe, mind pedig szövege szerint is a bányatársládák és dohánygyári pénztárakról szól és nemcsak a bányatörvény hatálya alá tartozó bányaüzemek, hanem a dohánygyárak tekintetében is intézkedik. De bizonyítja ezt másrészt az is, hogy a 3. §. 1. pontja és a XIII. fejezet szerint még a bányatörvény hatálya alá tartozó bányaüzemekben alkalmazottak is az országos pénztárnál biztosítandók abban az esetben, ha nem tagjai valamely, a bányatörvény létesített társládának.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Oszttrák honos igényjogosult hozzátartozója külföldön tartózkodása alatt is élvezi a baleseti járadékot.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal 1911 március 28-án kelt 1910. P. 34/11. számú ítélete.

Ítélet: A magyar királyi állami munkásbiztosítási hivatal a felebbezésnek helyt ad s az elsőfokú bíróság ítéletének azt a rendelkezését, mely szerint az esetben, ha igénylő Magyarországra állandó lakás céljából vissza nem tér, a

részére megítélt járadékigény az 1907. évi XIX. törvénycikk 76. §-ában előirt módon az esedékességtől számítandó joghatálylyal szünetelni és illetőleg megszűnni fog, megváltoztatja és kimondja, hogy igénylő részére a megítélt járadék külföldön való tartózkodásának idejében is fizetendő.

Indokolás: A hivatal az elsőfokú ítéletet a benyújtott perrendszerű felebezés alapján az ebben tárgyalt igény egész terjedelmében hivatalból bírálta felül, s az ítéletben vázolt tényállást és jogászi okfejtést, valamint az ezekre alapított bírói megállapításokat — egyet kivéve — mindannyira a pör állásával megegyezőknek, törvényeseknek és helyeseknek fogadta el.

Igy teljesen osztozik azokban, amiket a választott bírósági ítélet megoklása az osztrák munkásbiztosítási törvényre s az Ausztriával való viszonyosságra nézve tartalmaz s melyek szerint »Ausztriában a munkásbalesetbiztosítás terén a külföldiek úgy kártalanítási igényük, mint a kártalanítás mértéke tekintetében az osztrák állampolgárokkal teljesen egyenlő elbánásban részesülnek, és hogy még ezenfelül az osztrák munkásbiztosítási törvény 42. §-ának egyedüli kivételes rendelkezése is, mely megengedi, hogy külföldiek bizonyos esetben járadék helyett tőkeösszeggel elégíttessenek ki, a magyar állampolgárokra nézve kedvezményes elbánást helyez kilátásba.«

Ezekhez képest helyes — de a hivatal 11. számú elvi határozatában elfoglalt és kifejtett álláspontnak is megfelel — az az elsőfokú ítéletbeli bírói megállapítás, hogy a Komáromban üzemi balesetet szenvedett osztrák honos Sch. A.-nak az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár baleset esetére a törvény 3. §-ának 16. pontja alapján biztosított tagjának szintén osztrák honos özvegyét a balesetjáradékra való jog megilleti.

Más felfogás jutott azonban a felső bíróságnál érvényre annak a kérdésnek megoldásánál, akkor is élvezheti-e Sch. A.-né osztrák honos a baleseti járadékot, mikor nem Magyarországon tartózkodik?

A választott bíróság által ítéletében a jelzett kérdés nemleges megoldására felhozott indokokat a felső bíróság is igen figyelemre méltóknak találta. Ha pusztán a törvény 5. §-ából indulunk ki s csak az alaki viszonyosság elve jut érvényre és pedig oly értelemben, hogy a külföldi honos legfeljebb akként részesülhet baleseti kártalanításban, mint a belföldi s jelesül, hogy a külföldi honosnál a Magyarországból való távozásnak ugyanazokkal a következményekkel kell járnia, mint a magyar állampolgárnál, akkor az első bíróság álláspontja kifogásolhatatlan, sőt egyedül következetes.

Az 1907. évi XIX. törvénycikknek 77. §-a és 95. §-ának 3. pontja azonban, a hivataloknál érvényre jutott felfogás szerint, a szóban levő viszonylatban ezen túlmenően anyagi értelemben valósította meg a viszonyosságot.

A törvény 77. §-a tudniillik, amely a külföldi honosok hozzátartozóinak kártalanításáról intézkedik, utolsó mondatában kifejezetten a viszonyosságot teszi a kárpótlási igények kielégítésének módja tekintetében irányadóvá. A szóban levő § második bekezdése ugyanis ekként rendelkezik: »Ha külföldi honosok járadékot élvező hozzátartozói állandó tartózkodásra külföldre távoznak, évi járadékuk háromszorosát tevő végkielégítésre tarthatnak¹igényt... Egyébként az ilyen külföldi honosok járadékigénye tekintetében szintén a viszonyosság feltétele az irányadó.«

E szöveg szerint tehát a törvény módot ad a végkielégítés adására, mert indokolása szerint feltételezi, hogy a külföldi honos és a baleset idejében Magyarországon volt, de külföldre távozó hozzátartozók »inkább végkielégítést kívánnak.« Másfelől azonban éppen nem zárja ki a járadéknak továbbra megadását sem, ha az illető állam viszonyos eljárást követ.

Az a körülmény tudniillik, hogy a 77. § második bekezdésének szóban levő rendelkezése a törvény VII-ik, vagy abban a fejezetében foglal helyet, amelyben a baleseti járadékokra s azok adásának módjára vonatkozó szabályok foglaltatnak, jogosulttá teszi azt a következtetést, hogy az idézett szövegnek második tétele is, jelesül az »egyébként« kifejezés és a viszonyosság irányadó voltának biztosítása is e helyütt nem pusztán magára a kártalanítási jogosultságra, hanem a baleseti kártalanítás megvalósításának módozataira is kiterjed.

Hiszen magának a kártalanítási jogosultságnak viszonyossági alapon való megadását már a törvénynek a biztosítási kötelezettséget és jogosultságot szabályozó I-ső fejezete s jelesül ebben az 5. § tartalmazza s ekként annak újból való kimondására szükség nincsen.

Ezek szerint a T. 77. §-ának végső mondata a kártalanítás módja tekintetében bizonyos vonatkozásban az úgynevezett anyagi viszonyosságot, vagyis azt

biztosítja, hogy ha valamelyik külföldi állam a magyar honosnak Magyarországon, vagy valamely más, nem a kérdéses baleseti kártalanítást adó állam területén való tartózkodása esetén is megadja a baleseti járadékot, akkor a hazai joggyakorlatnak is meg kell adnia annak az államnak hazájába visszaköltöző, vagy valamely más külföldi államba távozó honosa részére.

Igazolja a hivatalnak szóban levő jogi állásfoglalását a 95. § 3. pontjának ez a rendelkezése is: »ha a járadékot élvező külföldi honos és állandó tartózkodásra hazájába visszatér, ez esetben járadéka továbbra is fizetendő, ha az illető állam a magyar honosokkal szemben viszonyos eljárást követ.«

Tény ugyan, hogy a törvény 77. §-ának indokolása a többi között annak a felfogásnak ad kifejezést, hogy a balesetbiztosításnak nem lehet célja az, hogy külföldön tartózkodó, bár igényjogosult eltartásáról gondoskodják (Ind. 158. lap), az indokolás további szövegéből (159. lap) azonban nyilvánvaló, hogy a külföldi tartózkodáshoz azért fűz a törvény jogmegszorító következményeket, nehogy... »a törvény a kivándorlást előmozdítsa.«

A külföldieknek külföldre való visszatérése vagy költözése azonban nem eshetik azon megítélés alá, amelylyel a törvényhozás a belföldiek kivándorlását befolyásolni hivatott.

Nyilvánvaló tehát, hogy a törvény kellő alapot nyújt a hivatal megállapításának igazolására.

A továbbiakban tehát már csak az osztrák jogszabály és joggyakorlat megvilágítása szükséges.

E tárgyban irányadó az 1887. évi december hó 28-án kelt osztrák munkásbalesetbiztosítási törvény 42. §-ának második bekezdése, melynek értelmében ezen szakasznak az a jogmegszorító intézkedése, mely szerint a külföldön tartózkodó külföldi honos nem nyer járadékot (Rente), hanem tőkeösszeggel (Capitalsbetrag) elégítetik ki, a magyar honossal szemben akkor nem alkalmazandó, ha a Magyarországon analog törvényhozás ugyanolyan előnyös elbánást biztosít az osztrák állampolgárnak (»Diese Bestimmung findet auf Angehörige der Länder der ungarischen Krone keine Anwendung, wenn in diesen Ländern durch eine analoge Gesetzgebung die gleichgünstige Behandlung österreichischer Staatsangehöriger anerkannt wird«).

Ez a törvényes rendelkezés tehát nem feltétlen parancsot tartalmaz. Feltételezi ugyanis azt, hogy a magyar törvény az osztrák honos hozzátartozónak Magyarországból való kiköltözése esetében is biztosítja a baleseti járadék zavartalan élvezetét.

Mindamellet az osztrák joggyakorlat a magyar honosoknak ezt a részükre törvény szerint feltételesen járó kedvezményt a kereskedelemügyi miniszter úr által beszerzett bizonylat igazolása szerint — eddig általában állandóan feltétlenül adja meg, s jelesül az osztrák biztosító intézetek a járadék élvezetét nem pusztán az osztrák örökös tartományok területén, hanem egyuttal a Magyarországon vagy Ausztrián kívüli eső más államban tartózkodó magyar honosok részére is nyújtják, s a tőkeösszeggel való kielégítést csak annak a baleseti kártalanításra jogosultnak adja, aki azt kívánja, vagy legalább abba beleegyezik.

Ehhez az eljáráshoz viszonyítva kellett az első fokú ítéletet részben megváltoztatni, s kinyilatkoztatni, hogy özv. Sch. A.-né azon az időtartamon át is jogosult az özvegyi járadék élvezetére, mely alatt nem Magyarországon tartózkodik.

Állásfoglalásának megokolására még csak azt emeli ki a hivatal, hogy noha a törvény alkalmazásánál kétségtelenül csak másodsorban gondolható a jogszolgáltatási célszerűség, mégis bizonyos, hogy csak növelheti a törvény nyelvtani (s a törvény intenciójával is összhangban levő) értelmezésének helyességébe vetett bizalmat, ha ez az értelmezés oda vezet, hogy az érintkezésbe jutott két állam nemzetközi jogviszonyai mindkét állam honosainak javára rendezhetők.

E tekintetben szembeszökő, hogy a hivatal által elfogadott megoldás nem kezdeményezés, hanem már csak a magyar állampolgárok javára kifejlődött osztrák joggyakorlatnak törvénytörő viszonzása. Ellenben az ellenkező álláspont érvényre jutása természetesen s a fentebb jelzett osztrák törvény rendelkezésének teljesen megfelelően megtorlást, vagyis azt eredményezné, hogy az osztrák joggyakorlat a nem osztrák területen tartózkodó magyar honosoktól a baleseti járadékot megvonná, mert hiszen akkor az osztrák törvénynek fentebb idézett szövegével feltételként kitűzött »hasonlóan kedvező elbánás« (»gleichgünstige Behandlung«) meg nem valósult.

MEGJELENT.

Dr. VERKAUF LEO-tól
DIE SOCIALVERSICHERUNG ALS ORGANI-
SATIONS-PROBLEM.

Ein Votum zur österreichischen Regierungsvorlage.

Bolti ára 7 korona.

Megrendelhető a Munkásügyi Szemle kiadóhivatalában.

GARAY SAMU
ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötőszerszám- és vil-
lanygép-gyártók. **BUDAPEST, IV.**
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyező egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérvekötő, haskötő, orthopédia-gépeiket; mülábak, műkezek, lábgépek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányait és orvosi műszereiket, valamint rendelő-intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!

Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.

PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókúra hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT: 1. Szív és véredények bajainál, arteriosclerosisnál, asthmánál és agyvértoriódásnál unicum és specifikum. 2. Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál. 3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmaknál (húgycső, húgycsőtakár, vesefőveny, vese- és húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Prostatabajoknál, méhbajoknál, köszvénynél, (húgysavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgyárnál. 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó.

ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fokozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitrát, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tartalmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb tevékenységre serkenti. 3. Az étvágyat megfelelően elősegíti. 4. Kevés szén-savat tartalmaz.

□ ALAPITVA: 1892. ÉVBEN. □
ÁLLAMI FELÜGYELET ALATT.

GERŐ FERENC

KATONAI ELŐKÉSZÍTŐ INTÉ-
ZETE AZ EGYÉVES ÖNKÉN-
TESSÉGI KÉPESÍTŐ VIZSGÁRA

Budapest, VII., Rózsa-utca 33.

Előkészít 6 és 10 hónapra terjedő tanfolyamokon. Részletes ismertető és vezérfonal a tanuláshoz az igazgatóságnál kapható. Beiratás naponként d. u. 4-7-ig.

TELEFON 79-34.

Elszakíthatlan
munkásöltöny

Orvosi boncköpeny
Orvosi rendelő kabát
Gyógyzereszköpeny
Vegyészköpeny

GUTMANN J. ÉS TÁRSA

Budapest, Rákóczi-út 16.

Minta és árjegyzék ingyen és bérmentve.

TARTLER ANTAL
BUDAPEST.

Főüzlet: V. ker., Király-utca 100.
Fióközlét: IX. ker., Lónyai-utca 49.

Fűszer-, csemege-, konzerv-, korai zöldsézelékek-, tea- és déligyümölcs-kereskedése. ☉ Telefon 165-23.

Legújabb rendszer! A bevásárlásokról esetenként chequeket adunk, amelyek összegyűjtése és bemutatása után minden 40 K összegből **1 korona visszatérítetik!**

Az Angol Park szállítója.

Olvasóinkhoz!

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy amennyiben mult évi (1910. évi) évfolyam első négy számából felesleges példányok birtokában vannak, azokat kiadóhivatalunknak megküldeni sziveskedjenek.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA CÉG „KARTOTHEK” OSZTÁLYA

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkásbetegsegélyző- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az összes Kerületi, Vállalati és Magánpénztárak, nemkülönbben Egyesületek és Testületek figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosításokkal szivesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdeklődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

Legjobb és legmegbízhatóbb minőségű magyar bácskai kenderből készült gazdasági és műszaki kötélárút

ajánl: **Bleier és Weisz** kötélgyártó cég BUDAPESTEN.
Raktár és iroda: VII, Károly-körút 7.

Továbbá: **TORNAESZKÖZÖK**, valamint kocsizó-lóhálók, szánhálók, gabonaszákok, vízhatlan ponyvák, kender, csepű, vászontömlők, itató- és tűzvédrek, kokusz futószőnyegek és lábtörlők, ruhaszártó kötelek.

Lawn-tennis hálók, fogolyhálók stb. e szakba vágó árúkat a **legjutányosabb eredeti gyári árakon**. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltenek.

MAGYAR KENDER- ÉS LENIPAR R.-T.

Előbb: Salzman és Társa.

Központ: Budapest V., Szabadság-tér 15.

Gyárak: Szeged, Dunaföldvár stb.

Szegedi szövődéinkben készülnek a saját kendergyárunkban kikészített, fonódánkban fonott fonalokból a legjobb minőségű vásznak, vízmentes szövetek, len- és kenderzsákok stb.

Ajánljuk a kendergyárunkban kikészített, elismert jóminőségű kenderfajtáinkat és fonódánk elsőrendű len- és kender-fonalait.

FÉMTÖMEG- CIKKEKET

SAJTOLVA, HÚZVA,
NYOMVA, DOMBO-
☆ RÍTVÁ GYÁRT ☆

BARTOS ZOLTÁN

FÉM- ÉS BÁDOGÁRÚ-GYÁRA
BUDAPEST VII, GIZELLA-ÚT 55

Jég.

Természetes vagy műjeget a helybeli piacon házhoz szállítva és berakva; vidékre vagononként vagy fuvaronként ajánl a legolcsóbb árban **Weisz G. és Társa**

jégnagytermelő és kereskedő
Budapest VI., Szerencsen-utca 38.

Telefonszám 17-56.

»Hunnia« magyar géptömítő- anyag-gyár részv.-t.

BUDAPESTEN, V. kerület, Visegrádi-utca 17-ik szám.

GYÁRT: Mindennemű tömítőanyagokat, szivattyúk, compressorok, valamint alacsony-, magasnyomású és túlhevített gőzgépekhez. ==

Különl.: »Hunnia« magasnyomású tömítőlemez.

A magyar királyi államvasútak, állami, kincstári és városi üzemek szállítója.

Hazai gyártmány!

Alapított
1841-ben.

°Pesti Magyar °Kereskedelmi °Bank Budapest V., Fürdő-utca 2.

◆ Alaptőke 50,000.000 K,
Tartalékok 68,600.000 >

Igazgatóság: V., Fürdő-utca 2. szám.
Központ: V., Fürdő-utca 2. szám.
Váltóüzlet: V., Fürdő-utca 2. szám.

Fiókok Budapesten:

- ◆ II., Fő-utca,
- ◆ II., Margit-körút,
- ◆ IV., Kossuth Lajos-utca és Károly-körút sarkán,
- ◆ V., Váci-körút 74.,
- ◆ V., Szabadságtér 16.,
- ◆ VI., Andrássy-út 21.,
- ◆ VII., Erzsébet-körút 26.,
- ◆ VII., Lövölde-tér 9.,
- ◆ VIII., József-körút,
- ◆ IX., Vámház-körút 5.

Fiókok a vidéken:

Brassó, Eszék, Nagykanizsa, Nagyszeben, Sopron, Ujpest, Ujvidék. Ezenkívül *kommanditek és affiliált intézetek* az ország, valamint a balkánfélsziget nagyobb városaiban. Sarajevo, Athen.

„Continental“ Pneumatik

legjobb gyártmány
kerékpárok, hintók
és automobilonok ke-
:: rekei részére. ::

ÖSTERREICHISCH-
AMERIKANISCHE
GUMMIFABR. A.-G.
WIEN, XIII., BREITENSEE.

Raktár Budapesten:
DÉRY GYULÁNÁL,
VI. ker., Révay-utca 6. szám.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő részvénytársulat. BUDAPEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
□ GÉPEKET, legujabb és legjobban bevált □
□ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

E

lőnyös fizetési feltételek mellett olcsó gyári áron a legjobb gyártmányú varró, ipari és gazdasági gépek, úgyszintén háztartási eszközök kaphatók TATÁN, FENYVES NÁNDOR Közgazdasági Áruforgalmi Vállalatánál, Komárom-megye.

HIRMANN FERENC

FÉMONTODE, RÉZ- ÉS ÉRCMŰÁRÚGYÁRA
BUDAPEST VII., CSÁNYI-U. 7-9.

KÉSZÍTEK mindennemű szerelvényeket, víz-, gőz- légszusz- és fürdőberendezések részére. Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyúkat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vas-súlyokat. Öntvényeket minden ötvözet szerint. Állandóan raktáron: vízvezetési szerelvények, kovácsolt és öntöttvas-csővek. Öntöttvas fürdőkádak és zománczott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence-árúk.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA
a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ
EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Tauril központi elárusítási iroda:
Budapest, VI., Gyár-utca 26. sz.

Ifj. ANDAI ÁRMIN

ÉKSZERÉSZ ÉS ÓRÁS

BUDAPEST VI., KIRÁLY-U. 66.

Zenepalota mellett.

Ékszermunkák, valamint átalakítások és óra-javítások kiváló pontossággal és szakszerűen eszközöltetnek.

Budapest, IV. ker., Károly-körút 26. I. em.
fogtechnikai és fogorvosi

műtermünkben készí-
tünk (a gyökér eltávo-
lítása nélkül is) termé-
szethű fogpótlásokat
aranyban és (vulcanit)
kautschukban száj-
padlás nélküli fogpót-
lások, u. m. arany-
koronák, csapos fogak és aranyhidak a leg-
művészebb kivitelben. Továbbá arany, porcellán,
cement és amalgam töméseket (plombák), fog-
huzás teljes érzéstelenítéssel.

Edelmann József dr. és Márffy Arthur
egyet. orvos — fogorvos.

Rendelés 9-6-ig. ☐ Ünnepnap 9-1-ig.
Mérsékelt árak! Lift Villamos megálló.

A fogfájás és a modern fogpótlás című,
mindenkit érdeklő könyv most jelent meg dr.
Edelmann és Márffy fogorvosok tollából (IV.,
Károly-körút 26.) 10 fillér ellenében díjtalanul
bárkinek megküldetik.

Festékek és lakkok

megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása
KRAYER E. ÉS TÁRSA, BUDAPESTEN
cs. és kir. udvari szállító festék-, kence- és
lakkgyára. Főraktár és iroda: V., Váci-út 34.
szám. »Kraye festékudvar«.

Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. kir.
államvasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggon-
gyárak, Budapest főváros szállítói. ☼ ☼ ☼ ☼ ☼ ☼

Mechanikai len- és kenderszövő, kiké- szítő és impregnáló gyár Taussig Sámuel és fiai

Raktár: V., Bálvány-utca 22. GYŐR Telefonszám 30-32.

Hazai gyárunkban: mezőgazdasági célokra szolgáló szállító és fuvarozó kocsik részére
alkalmas vízmentes ponyvák, továbbá katonaság, kórházak, hajó és vasúttársaságok vászon-
árú felszerelése készülnek. Gyártunk továbbá len és jutasszákot, bélésvásznakat, szabók,
cipészek és szíjgyártók részére, továbbá roletttagrádiit, finom fehér és durva vásznat.

The Consolidated

LONDONI ÉLETBIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V., SZABADSÁG-TÉR 5. SZ.

Pesti Könyvnyomda Részvény-Társaság.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Rózsa-utca 29. Telefon 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

TARTALOM : CIKKEK: A gazdasági munkások biztosításának tíz éves története Magyarországon. Dr. Fáy Gyulától. — Baleset és idegbántalmak. Dr. Sarbó Arturtól. — A bányatársulások. — Az iszákosság elleni osztrák törvényjavaslat. — Munkásbiztosítás a képviselőházban. — A munkaközvetítés szervezése Svájcban. — **SZEMLE:** Szociális egészségügy: Az ipari mérgek. — Új ipari betegség. — Nemi betegség és büntetőjog. — Anyák konyhája. — A szociális orvostan az egyetemen. — A pálinka-bojkott hatása. — Nemzetközi lakáshygieniai kongresszus. — Franciaország parlamentjében. — **Munkásbiztosítás:** Törvényjavaslat az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédpénztárról. — Pénztári orvosrendszerek. — A kihágási eljárás. — A Munkásbiztosítási Tisztviselők Országos Egyesülete. — Mezőgazdasági munkások balesetbiztosítása. — Balesetbiztosítás kiterjesztése az erdőgazdasági üzemekre. — A magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjgyulete. — A munkásbiztosítás a német birodalmi gyűlésben. — Tanulók balesetbiztosítása. — Rokkant és aggkori biztosítás. — Az angol és a svájci munkásbiztosítási javaslatok. — **Munkaviszony:** Nyolc órai záróra. — A magyarországi szakszervezetek 1910-ben. — Szakszervezeti kongresszus. — Nemzetközi munkahivatal az otthonmunka számára. — Az országos iparegyesület évi jelentése. — Gyermekéj esti munkája Franciaországban. — Munkások nyeregyrészesedésének egy eredeti módszere. — **A Munkásügyi Szemle kirándulása.** — **Joggyakorlat:** Betegségélyezés. — Balesetbiztosítás. — **Hírdetések.**

Csész-élesztő- és vegyipari gyárak teljes berendezése. KÜLÖNLEGESÉGEK a glicerin-, szirup-, petróleum-, spiritusz-, likőr-, konyak-, élesztő- és malátagyártás terén, kivonatoló, falepároló és gőzölő berendezések. Víz tisztítók, sör- és dohánygyári berendezések, kazánkovács-munkák és vasszerkezetek.

FÉMONTÓDE.

REICHEL ÉS HEISZLER
VEGYIPARI GÉPGYÁR R.-T.

BUDAPEST, X., Noszlopy-utca 1. szám, Kőbánya.
Állomás: Kőbánya alsó pályaudvar, waggonküldemények részére saját iparvágány.
Telefon: 50-85 és 98-10. — Sürgőnyczím: Reichel és Heiszler.

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben.

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben.

Nay és Róna Faárú- és szállítóeszköz-gyár,
Gépműhely. Központ: Budapest V., Kalmán-utca 15.
Telefon.

Taligák, szállítóeszközök bármely építkezés és iparüzem számára. Diaphragma-szivattyúk. Fecskendők. Emelő-szerszámok. Vasúti szer-számok. ○○○○ Tessék árjegyzéket kérni.

A jelenkor legjobb tetőfedő anyaga.
Igen fontos!
Minden Eternit-lap **ETERNIT** szóval van megjelölve. Sziveskedjék mindig határozottan **HATSCHÉK-féle ETERNIT-palát** kérni.
Magyarországi Központ: „Eternit Művek”
Hatschek Lajos
Budapest, VI., Andrassy-út 33.

PALA
Hatschek szabadalma

Szent-Margitszigeti üdítővíz
A legkiválóbb szénsavval telített ásványvíz.

Mint asztali víz nagyon kellemes jó hatása, egészségpoló ital. — A Szent-Margitsziget gyógyfürdő felügyelősége saját kezelésében.
Telefon 36-52. Telefon 36-52.
Minden jobb fűszerüzletben és vendéglőben kapható.

Császárfürdő Budapest.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hév-vizű gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m. a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női- és férfi-iszapfürdőket (iszapborogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas- és villamos-fürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja vizét a kontinensen egyedül álló női- és a férfiuszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúzos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségeknek is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál. Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság.*

'MATADOR'

RUGGYANTA ÉS
BALATAMŰVEK
RÉSZV.-TÁRS.

POZSONY-LIGETFALU.

■ ■ ■

*Műszaki ruggyanta-
árúk és balataszif-
gyártása.*

Kizárólag viszonteladókkal dolgozunk.

Vezérképviselet és raktár

BARTA GYŐZŐ

Budapest, VI., Dávid-utca 1/B.

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH“

a modern építkezésnek *építőköve*, mellyel nemcsak *gyorsan* és *olcsón*, de az *egészségügyi* követelményeknek legmegfelelőbben lehet építkezni.

Az „AEROLITH“-

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH“

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Budapest, V., Pozsonyi-út 19.

MÁLNÁSI SICULIA GYÓGYVIZ

az összes hurutos bántalmaknál pótolhatlan. A gyomorégést azonnal megszünteti. — **Hatásában fölülmulja a continens összes hasonló gyógyvizeit** és különösen javaltatik a gége, torok, tüdő, vese, hólyag és a belek hurutos bántalmainál.

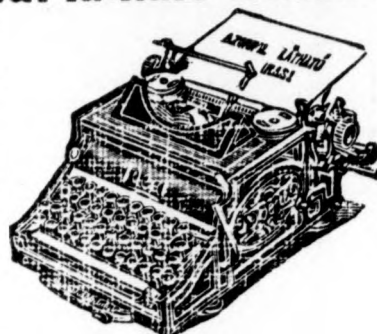
MINDENÜTT KAPHATÓ. Főraktár: BRÁZAY BUDAPEST.

Ideal

írógép

absolut látható irással.

Igen
célszerű
beteg-
pénz-
tárak
részére.

Vezérképviselői

SCHOTT H. ÉS DONNATH

cs. és kir. udvari szállítók
BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-UT 53. SZ.

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagliai vulkanikus radio-
activ iszappal való részle-
ges göngyölés. Csúsz, kösz-
vény, idegszabák, sebészeti
utóbántalmak és izzadmá-
nyok (hasúri) eseteiben gyors
és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
a legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak
figyelmébe ajánlja az Országos
Pénztár 1909. okt. 28-án
megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSŐ DR

ROZSDA ELLEN LEG- MEGBIZHATÓBB MÁZ

LEGJOBB HAZAI GYÁRTMÁNY
SIDEROSTHEN-LUBROSE MŰVEK.

Iroda: BUDAPEST, VI., Podmaniczky-u. 27.
Gyár: FIUME.

Aki igazán SZALÁMIT akar venni,
jó és izletes az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar
szalámi a legtisztább kezelés mellett első
rendű sertéshusból készül. Csak az a va-
iódí Herz-féle szalámi, melynek rudja ólom-
pecséttel van el- látható, a mire
látva, melyen a úgy a rudakban,
gyár védjegye mint a felvágott
állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Ármin Flai szalámigyár, Budapest.

!! EGYEDÜLI MAGYAR GYÁRTMÁNY !!

ELSŐ MAGYAR FÉMTÖMLŐGYÁR RÉSZV.-TÁRS. (POZSONY-LIGETFALU)

Gyárt egyszerű, kettős és átfonott fémtömlőket acél, bronz, vörösréz
és bármely más fémből viz, gőz, olaj, kőolaj és savak részére.

Vezérképviselőt és raktár: **Barta Győző** Budapest, VI. ker., Dávid-u. 1/B.

TELEFONSZÁM 3-36.

TELEFONSZÁM 3-36.

Orvos urak figyelmébe!

Ludtaluók és fájos lábúak legjobb eredménnyel használják a **szab. Laufer ludtalu-fűzöt.**

Szakorvosok által elismerve. — Prospektust kívánatra ingyen küld az egyedüli készítő

SZÉKELY ÉS TÁRSA

ortopéd-cipész.

BUDAPEST,

V., Muzeum-körút 9. szám.

SEMPERIT GUMMIWERKE

G. m. b. H. ■■ WIEN.

Automobil-, kocsi- és motor-pneumatik kocsikerék-gummi

Vezérképviselő és raktár:

SALZBERGER SAMU

VI. ker., Andrassy-út 20. szám.

MAGYAR TÖRLÖGUMMI

kapható minden papirkereskedésben

VÉDJEGYE:

*Magyar címer a védjegye,
Magyar diák csak ezt vegye!*

**MAGYAR RUGGYANTAÁRÚGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST.**

**Dr. PAJOR-
szanatórium és
vizgyógyintézet**

**BUDAPEST,
VAS-UTCA 17. SZ.**

**A POSTYÉNI ISZAP
FŐRAKTÁRA.**

::: KÖRUTI FÜRDŐ :::

Budapesten, VII., Erzsébet-körút 51. sz.

A főváros gócpontjában.

TISZTASÁGI- ÉS GYÓGYFÜRDŐ TELJESEN FELSZERELVE.

OSZTÁLYAI:

GÓZFÜRDŐ,
KAD ÉS
HULLAMUSZODA

VÍZGYÓGYINTÉZET,
FANGÓ ÉS
SZÉNSAVAS ÉS

SÓS FÜRDŐK.

Mind a 7 osztály télen és nyáron egyaránt teljes üzemben. Orvosi rendelés és felügyelet.

Pesti Könyvnyomda Részvény-Társaság (Hold-utca 7.)